

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 3 грудня 2019 року № 36-1

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання
бюджетних коштів на забезпечення діяльності
Верховного Суду**

Київ 2019

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП	4
I. ОЦІНКА СТАНУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО, ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОГО СУДУ	5
1.1. <i>Стан нормативно-правового забезпечення</i>	5
1.2. <i>Оцінка управлінських рішень з питань створення Верховного Суду та ліквідації Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України</i>	8
1.3. <i>Оцінка стану організаційно-кадрового забезпечення виконання повноважень Верховного Суду</i>	15
1.4. <i>Оцінка стану внутрішнього контролю та облікової політики</i>	19
II. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОГО СУДУ	26
2.1. <i>Оцінка стану планування видатків та напрямів використання бюджетних коштів</i>	26
2.2. <i>Результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів за КПКВ 0551010</i>	30
2.3. <i>Оцінка стану забезпечення належних умов для виконання повноважень Верховного Суду</i>	41
ВИСНОВКИ	55
ПРОПОЗИЦІЇ	58
Додатки	60

ПРЕАМБУЛА

Підстава аудиту:

стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 Закону України «Про Рахункову палату», доручення члена Рахункової палати на проведення контрольного заходу, План роботи Рахункової палати на 2019 рік.

Мета аудиту:

встановлення фактичного стану справ та надання оцінки продуктивності, результативності, економності використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення діяльності Верховного Суду, законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень, стану внутрішнього контролю.

Предмет аудиту:

– кошти державного бюджету, що спрямовувалися у 2018 році–9 місяцях 2019 року за бюджетною програмою КПКВК 0551010 «Здійснення правосуддя Верховним Судом» (далі – КПКВК 0551010), їх рух (визначення джерел, повнота та своєчасність бюджетних надходжень, законність, ефективність управління ними);

– нормативно-правові, розпорядчі, інші акти та документи, які регламентують діяльність Верховного Суду;

– управлінські рішення Верховного Суду щодо реалізації бюджетної програми 0551010;

– планові, бухгалтерські, фінансові документи, бюджетна, фінансова й статистична звітність та інша довідкова інформація, що прямо чи опосередковано характеризують стан досягнення результативних показників.

Об'єкт аудиту: Верховний Суд (далі – ВС або Суд).

Критерії оцінки:

продуктивності: встановлення співвідношення між результатами діяльності об'єкта контролю і використаними для досягнення таких результатів фінансовими, матеріальними та трудовими ресурсами;

результативності: встановлення ступеня відповідності фактичних результатів діяльності об'єкта контролю запланованим результатам;

економності: встановлення стану досягнення об'єктом контролю запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при їх використанні;

законності:

– встановлення відповідності чинному законодавству управлінських рішень об'єкта контролю, спрямованих на реалізацію повноважень, визначених Законом України від 02.06.2016 № 1402 «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 1402), щодо планування та використання бюджетних коштів, в тому числі на забезпечення ліквідації Верховного Суду України, Вишого

спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України та державних підприємств, які обслуговували ці суди;

– дотримання вимог законодавства під час управління наявними фінансовими та матеріально-технічними ресурсами, спрямованими на досягнення результативних показників під час виконання бюджетної програми;

– дотримання законодавства під час придбання товарів, робіт та послуг, здійснення розрахункових операцій, отримання матеріальних цінностей, комунальних та інших послуг на виконання умов договорів, виконання робіт, а також за розрахунками з оплати праці;

своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень:

– своєчасність і повнота ухвалених управлінських рішень, що стосуються предмета контрольного заходу;

– стан внутрішнього контролю.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: 2018 рік та 9 місяців 2019 року.

Термін проведення аудиту: вересень – листопад 2019 року.

Методика проведення аудиту:

вивчення та аналіз нормативно-правових і розпорядчих актів, прийнятих управлінських рішень, даних бюджетної, фінансової та статистичної звітності, первинних документів, а також даних, отриманих на запити Рахункової палати.

ВСТУП

На сьогодні питання реформування судової влади в Україні є актуальним, оскільки якісне і стабільне законодавство, ефективне правосуддя, які здатні забезпечувати надійний захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, є важливими передумовами розвитку громадянського суспільства.

Відповідно до звітних даних Ради Європи судові органи України потребують наближення до міжнародних стандартів з метою реалізації на практиці європейського досвіду, що передбачає максимальне забезпечення принципу верховенства права, досягнення соціального ефекту у суспільстві, відновлення довіри до судової влади й створення умов для доступного правосуддя.

Враховуючи актуальність зазначеного питання для судової реформи в державі, а також з метою оцінки ефективності використання бюджетних коштів, виділених з державного бюджету протягом 2018–9 місяців 2019 року на здійснення правосуддя Верховним Судом для досягнення стратегічних цілей забезпечення кожному права на справедливий суд, сталості та єдності судової практики у порядок та спосіб, визначені процесуальним законодавством, проведено цей аудит.

I. ОЦІНКА СТАНУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО, ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОГО СУДУ

1.1. Стан нормативно-правового забезпечення

Статтею 55 Конституції України передбачено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Правосуддя в Україні відповідно до частини першої статті 124 Конституції України здійснюють виключно суди.

Частиною третьою статті 125 Конституції України (із змінами, внесеними Законом України від 02.06.2016 № 1401¹ (далі – Закон № 1401)) встановлено, що **Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України.**

Організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд, визначає Закон № 1402², яким визнано таким, що втратив чинність, Закон України від 07.07.2010 № 2453 «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон № 2453) в основній частині.

Відповідно до частини третьої статті 17 Закону № 1402 система судоустрою включає: місцеві суди, апеляційні суди, Верховний Суд.

Згідно з частиною другою цієї статті та частиною першою статті 36 Закону № 1402 Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Частиною другою статті 36 Закону № 1402 передбачено, що ВС:

1) здійснює правосуддя як суд касаційної інстанції, а у випадках, визначених процесуальним законом, – як суд першої або апеляційної інстанції, в порядку, встановленому процесуальним законом;

2) здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики;

3) надає висновки щодо проєктів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою;

4) надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, в яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;

¹ «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», набрав чинності з 30.09.2016.

² Набрав чинності в основній частині з дня набрання чинності Законом № 1401 – 30.09.2016.

5) звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також офіційного тлумачення Конституції України;

6) забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом;

7) забезпечує апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування;

8) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Склад та структура Верховного Суду визначені положеннями статті 37 Закону № 1402, відповідно до яких до складу Суду входять **судді у кількості не більше двохсот**; у складі Суду діють:

- 1) Велика Палата Верховного Суду;
- 2) Касаційний адміністративний суд;
- 3) Касаційний господарський суд;
- 4) Касаційний кримінальний суд;
- 5) Касаційний цивільний суд.

У Верховному Суді діє Пленум Верховного Суду для вирішення питань, визначених Конституцією України та Законом № 1402. Склад і порядок діяльності Пленуму Верховного Суду визначаються Законом № 1402.

Частиною першою статті 39 Закону № 1402 передбачено, що Верховний Суд очолює **Голова Верховного Суду**, якого обирає на посаду та звільняє з посади шляхом таємного голосування Пленум Верховного Суду з числа суддів Верховного Суду в порядку, встановленому цим Законом.

Цією ж статтею визначені повноваження Голови Верховного Суду, а саме:

1) представляє Верховний Суд як найвищий суд у системі судоустрою України у зносинах з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) визначає адміністративні повноваження заступника Голови Верховного Суду;

3) скликає Пленум Верховного Суду; вносить на розгляд Пленуму подання щодо обрання на посаду секретаря Пленуму; виносить на розгляд Пленуму питання та головує на його засіданнях;

4) контролює ефективність діяльності апарату Верховного Суду, погоджує призначення на посаду керівника апарату суду та його першого заступника, вносить подання про застосування до керівника апарату суду та його першого заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства;

5) інформує Пленум Верховного Суду про діяльність Верховного Суду;

6) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Голова Верховного Суду з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження.

Голова Верховного Суду за посадою входить до складу Вищої ради правосуддя (далі – ВПР).

Статтею 46 Закону № 1402 визначено, що колегіальним органом, до складу якого входять усі судді Верховного Суду, є **Пленум Верховного Суду**, який, зокрема:

- обирає на посади та звільняє з посад Голову Верховного Суду та заступника Голови Верховного Суду у порядку, встановленому цим Законом;
- надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням системи судоустрою України;
- приймає рішення про звернення до Конституційного Суду України з питань конституційності законів та інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції України;
- надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, в яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неспроможність виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;
- затверджує Регламент Пленуму Верховного Суду;
- **затверджує бюджетний запит Верховного Суду;**
- з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні окремих категорій справ узагальнює практику застосування матеріального і процесуального законів, систематизує та забезпечує оприлюднення правових позицій Верховного Суду з посиланням на судові рішення, в яких вони були сформульовані, та має інші повноваження.

Порядок роботи Пленуму Верховного Суду встановлюється Законом № 1402 та прийнятим відповідно до нього **Регламентом** Пленуму Верховного Суду.

Статтею 130 Конституції України передбачено, що **держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів**. У державному бюджеті окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій ВРП.

Статтею 87 Бюджетного кодексу України до видатків, що здійснюються з державного бюджету, віднесено **видатки на судову владу**.

Згідно з пунктом 45 розділу XII Закону № 1402 Кабінет Міністрів України має передбачати у проектах законів про державний бюджет на 2017 та наступні роки **видатки, пов'язані з реалізацією положень цього Закону**.

Частиною десятою статті 51 **Бюджетного кодексу України** встановлено, що у разі утворення державних органів у поточному бюджетному періоді, забезпечення їх діяльності у цьому періоді здійснюється в межах видатків, передбачених державним органам, які ліквідуються або реорганізуються у зв'язку з утворенням таких нових державних органів; у разі ліквідації або реорганізації державних органів у поточному бюджетному періоді, забезпечення їх діяльності у наступному бюджетному періоді до завершення процедур ліквідації або реорганізації здійснюється в межах видатків, передбачених новим державним органам, які визначені правонаступниками чи **яким передаються функції органів, що ліквідуються або реорганізуються**.

Законом України від 07.12.2017 № 2246 «Про Державний бюджет України на 2018 рік» Верховному Суду затверджені бюджетні призначення за КПКВК 0551010 в сумі **1 733 100,9 тис. грн**, з них: 1 200 666,5 тис. грн за загальним фондом, 532 434,4 тис. грн за спецфондом.

Статтею 25 зазначеного Закону встановлено, що Верховний Суд України (далі – ВСУ), Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ), Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ), Вищий адміністративний суд України (далі – ВАСУ) провадитимуть процедури ліквідації у 2018 році відповідно до вимог абзацу другого статті 51 Бюджетного кодексу України в межах видатків, передбачених у державному бюджеті Верховному Суду.

Законом України від 23.11.2018 № 2629 «Про Державний бюджет України на 2019 рік» Верховному Суду затверджені бюджетні призначення за КПКВК 0551010 у сумі 2 110 238,7 тис. грн (на **21,8 відс.** більше ніж у 2018 році), з них: 1 338 873,2 тис. грн за загальним фондом (на **11,5 відс.** більше, ніж у 2018 році), 771 365,5 тис. грн за спецфондом (на **44,9 відс.** більше, ніж у 2018 році).

Статтею 21 цього Закону передбачено, що ВСУ, ВССУ, ВГСУ та ВАСУ провадитимуть процедури ліквідації у 2019 році відповідно до вимог абзацу другого статті 51 Бюджетного кодексу України в межах видатків, передбачених у державному бюджеті Верховному Суду.

Таким чином, нормативно-правові акти загалом забезпечують виконання повноважень Верховним Судом і регламентують бюджетне фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів.

1.2. Оцінка управлінських рішень з питань створення Верховного Суду та ліквідації Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України

Пунктом 4 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402 передбачалося, що **протягом шести місяців** з дня набрання чинності цим Законом:

- **утворюється Верховний Суд** у порядку та складі, що визначені цим Законом;

- призначаються судді Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону.

Верховний Суд відповідно до пункту 5 розділу XII Закону № 1402 **створюється на матеріально-технічній базі ВСУ, ВССУ, ВГСУ, ВАСУ.**

ВСУ, ВССУ, ВГСУ, ВАСУ діють у межах їх повноважень, визначених процесуальним законом, до початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, та до набрання чинності відповідним процесуальним законодавством, що регулює порядок розгляду справ

Верховним Судом у складі, визначеному цим Законом (пункт 6 розділу XII Закону № 1402).

Законом України від **03.10.2017 № 2147³** (далі – Закон № 2147) внесено зміни до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. Зокрема, Законом № 2147 внесено зміни до пункту 4⁴ розділу XII Закону № 1402, згідно з якими передбачено утворення Верховного Суду та призначення його суддів **протягом дванадцяти місяців** з дня набрання чинності Законом № 1402.

Згідно з **пунктом 8** розділу XII Закону № 1402 день початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, **встановлюється рішенням його Пленуму**, що публікується на вебпорталі судової влади та в газеті «Голос України».

Верховний Суд розпочинає роботу за умови призначення **щонайменше шістдесяти п'яти суддів** Верховного Суду за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону (**пункт 9** розділу XII Закону № 1402).

Частинами шостою і сьомою статті 19 Закону № 1402 передбачено, що **кількість суддів у суді визначає Державна судова адміністрація України за погодженням з ВРП** з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у державному бюджеті на утримання судів та оплату праці суддів. Максимальна кількість суддів Верховного Суду встановлюється цим Законом.

Рішенням від **27.10.2016 № 3021/0/15-16⁵** Вища рада юстиції погодила визначену Державною судовою адміністрацією України (далі – ДСА) кількість суддів касаційних судів у складі новоутвореного Верховного Суду: Касаційний адміністративний суд – 30; Касаційний господарський суд – 30; Касаційний кримінальний суд – 30; Касаційний цивільний суд – 30.

Указом Президента України від **10.11.2017 № 357⁶** призначено **113 суддів Верховного Суду**, які пройшли конкурсний відбір: Касаційний адміністративний суд – 28, Касаційний господарський суд – 29, Касаційний кримінальний суд – 28, Касаційний цивільний суд – 28.

Указом Президента України від **14.12.2017 № 417⁷** призначено на посади суддів Верховного Суду по одному судді у Касаційний адміністративний суд та Касаційний цивільний суд.

Довідково. Рішенням від 31.07.2018 № 2457/0/15-18⁸ Вища рада правосуддя погодила запропоновану ДСА кількість суддів Верховного Суду – 196 штатних одиниць, з яких у

³ «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», набрав чинності в основній частині з 15.12.2017.

⁴ Набрав чинності в цій частині з 29.11.2017.

⁵ «Про погодження визначеної Державною судовою адміністрацією України кількості суддів касаційних судів у складі новоутвореного Верховного Суду».

⁶ «Про призначення суддів Верховного Суду».

⁷ «Про призначення суддів Верховного Суду».

⁸ «Про погодження кількості суддів у Верховному Суді».

Касаційному адміністративному суді – 56; у Касаційному господарському суді – 45; у Касаційному кримінальному суді – 42; у Касаційному цивільному суді – 53.

Указами Президента України від 30.08.2018 № 259, 260 і 261⁹ призначено на посаду судді Верховного Суду по одному судді у Касаційній цивільний суд, Касаційний адміністративний суд та Касаційний кримінальний суд відповідно.

Указом Президента України від 07.05.2019 № 195¹⁰ призначено на посади суддів Верховного Суду: у Касаційній адміністративний суд – 25, Касаційний господарський суд – 15, Касаційний кримінальний суд – 13, Касаційний цивільний суд – 22.

Частиною п'ятою статті 147 Закону № 1402 передбачено, що для здійснення дій щодо реєстрації новоутвореного суду як юридичної особи, забезпечення необхідних дій для належного початку його роботи та представництва такого суду як органу державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, ДСА приймає рішення про призначення тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату новоутвореного суду.

Законом № 2147 розділ XII Закону № 1402 доповнено пунктом 5¹: тимчасово виконуючий обов'язки керівника апарату Верховного Суду затверджує тимчасову структуру, тимчасову чисельність апарату Верховного Суду та призначає на посади працівників апарату Верховного Суду у кількості, необхідній для забезпечення початку роботи Верховного Суду¹¹.

Державну реєстрацію ВС як юридичної особи здійснено **09.11.2017**.

Частиною третьою статті 128 Конституції України (зі змінами), частиною восьмою статті 20, частиною першою статті 39 Закону № 1402 передбачено, що Голову Верховного Суду обирає на посаду та звільняє з посади Пленум Верховного Суду в порядку, встановленому цим Законом. Постановою Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 3¹² Головою Верховного Суду строком на чотири роки обрано суддю Верховного Суду Данішевську В. І.

Постановою Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 4¹³ заступником Голови Верховного Суду строком на чотири роки обрано суддю Верховного Суду Львова Б. Ю.

Постановою Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 2¹⁴ днем початку роботи Верховного Суду визначено 15 грудня 2017 року.

Пунктом 7 розділу XII Закону № 1402 передбачено, що з дня початку роботи Верховного Суду у складі, визначеному цим Законом, ВСУ, ВССУ, ВГСУ та ВАСУ припиняють свою діяльність та ліквідуються у встановленому законом порядку. До припинення діяльності статус, структура, повноваження, порядок роботи, права, обов'язки, гарантії суддів цих судів визначаються Законом № 1402.

⁹ «Про призначення судді Верховного Суду».

¹⁰ «Про призначення суддів Верховного Суду».

¹¹ Набрав чинності у цій частині з 29.11.2017.

¹² «Про обрання Голови Верховного Суду».

¹³ «Про обрання заступника Голови Верховного Суду».

¹⁴ «Про визначення дня початку роботи Верховного Суду».

Довідково. Відповідно до статті 104 Цивільного кодексу України юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. Юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

Слід зазначити, що Пленумом Верховного Суду України прийнято постанову від **03.10.2016 № 19** «Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо відповідності (конституційності) окремих положень **пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення"** Закону № 1402 статті 6, частинам першій і другій статті 8, частині другій статті 19, частинам першій і другій статті 24, частинам першій і другій статті 55, частинам першій, п'ятій і шостій статті 126 Конституції України».

На час проведення аудиту рішення Конституційним Судом України з цього питання не винесено. Затягування з прийняттям рішення створює ризики непродуктивного використання бюджетних коштів на оплату винагороди суддям, які фактично не здійснюють правосуддя.

Частиною третьою статті 147 Закону № 1402 передбачено, що **ДСА забезпечує виконання рішень про утворення чи припинення (ліквідацію) судів.** На виконання цих норм видано відповідні накази, а саме:

ВАСУ – від 15.12.2017 № 36 «Про припинення діяльності Вищого адміністративного суду України, утворення ліквідаційної комісії та заходи з припинення діяльності Вищого адміністративного суду України» (утворено ліквідаційну комісію у складі 17 осіб; голова комісії – Шевченко Олександр Михайлович, керівник апарату ВАСУ);

ВГСУ – від 14.12.2017 № 21 «Про здійснення організаційних заходів, пов'язаних з припиненням діяльності та ліквідацією Вищого господарського суду України, утворення ліквідаційної комісії» (утворено ліквідаційну комісію у складі 9 осіб; голова комісії – Соловйова Любов Володимирівна, начальник управління фінансового забезпечення та бюджетного планування – головний бухгалтер ВГСУ);

ВССУ – від 15.12.2017 № 80/0/14-17 «Про припинення діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, утворення ліквідаційної комісії та заходи з припинення діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ» (утворено ліквідаційну комісію у складі 11 осіб; голова комісії – Сердюк Валентин Васильович, в. о. керівника апарату ВССУ);

ВСУ – від 10.04.2018 № 14/0/18-18 «Про припинення діяльності Верховного Суду України, утворення ліквідаційної комісії та заходи з припинення діяльності Верховного Суду України» (утворено ліквідаційну комісію у складі 12 осіб; голова комісії – Сердюк Валентин Васильович, що призначений на посаду заступника керівника апарату ВСУ, в. о. керівника апарату ВСУ наказом ДСА від 05.04.2018 № 94/к).

Зазначеними наказами **затверджено плани заходів** з припинення діяльності судів, що ліквідовуються.

Водночас Верховним Судом України повідомлено ДСА, що рішенням зборів суддів Верховного Суду України від 06.04.2018 внесено зміни до

структури і штатного розпису апарату цього суду та виключено зі штату посаду заступника керівника апарату.

Рада суддів України¹⁵ на засіданні 12.04.2018 відповідно до статті 133 Закону № 1402, Положення про Раду суддів України, затвердженого Х позачерговим з'їздом суддів України 16.09.2010 (із подальшими змінами), вирішила, що виходячи із положень пунктів 6, 7 розділу XII Закону № 1402, Верховний Суд України з 15 грудня 2017 року є таким, що припинив свою діяльність і перебуває у стадії ліквідації, а тому рішення зборів суддів Верховного Суду України, спрямовані на перешкоджання ліквідаційній процедурі, не мають правових наслідків.

Також звернено увагу суддів Верховного Суду України, що використання зборів суддів ВСУ як механізму протиправного перешкоджання відповідній ліквідаційній процедурі суперечить засадам суддівського самоврядування і є неприпустимим.

Довідково. У рішенні Ради суддів України зазначено, зокрема, що з 15.12.2017 у відносинах щодо утворення, реорганізації (ліквідації) судів, у тому числі Верховного Суду України, спеціальним законом, який діє, є Закон № 1402.

ВСУ листом від 08.02.2018 № 202-234/0/8-18 повідомив ДСА про часткове виконання положень пункту 7 розділу XII Закону № 1402.

Так, підрозділами апарату ВСУ здійснено низку заходів, спрямованих на забезпечення підготовки до належного припинення його діяльності, зокрема, з кадрових питань (попередження працівників апарату про подальше звільнення з посад тощо); **передання процесуальних документів/справ**; ліквідація режимно-секретних органів; інвентаризація; виявлення кредиторів та дебіторів при ліквідації органу тощо.

Наказом Голови ДСА від 28.02.2018 № 58/к керівника апарату ВСУ Кучерину Івана Івановича звільнено із займаної посади 28.02.2018 у зв'язку з ліквідацією установи. Крім того, ВСУ 23.03.2018 розпочато скорочення 159 посад працівників.

Збори суддів ВСУ, вищого спеціалізованого суду, крім іншого, мали повноваження затверджувати положення про апарат, структуру і штатний розпис апарату відповідного суду за поданням голови цього суду (стаття 126 Закону № 2453), проте після 15.12.2017 згідно з вимогами Закону № 1402 ВСУ не може здійснювати зазначені вище повноваження.

Відповідно до даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Міністерства юстиції України у процесі припинення юридичної особи ВССУ знаходиться з 20.12.2017, ВГСУ з 20.12.2017, ВАСУ з 20.12.2017; ВСУ з 21.06.2018.

Разом з тим ВСУ звернувся до Генерального прокурора України з листом про вчинення злочину у зв'язку з ліквідацією суду (опубліковано на сайті ВСУ), в якому зазначено, що змінами до Конституції щодо судової реформи Верховний Суд України був лише перейменований у Верховний Суд, про реорганізацію чи ліквідацію ВСУ, або створення нового найвищого суду в системі судоустрою України не йшлося.

Постановою слідчого управління Головного управління Національної поліції у м. Києві від 29.12.2018 закрито кримінальне провадження за ч. 1 ст. 109 (дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади), ч. 1 ст. 210

¹⁵ Рішення від 12.04.2018 № 18.

(порушення законодавства про бюджетну систему України), ч. 1 ст. 353 (самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи), ч. 1 ст. 364 (зловживання владою або службовими повноваженнями), ч. 1 ст. 365-2 (зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги), ч. 1 ст. 376 (втручання в діяльність судових органів) Кримінального кодексу України у зв'язку з відсутністю у діянні складу кримінального злочину.

Шевченківський суд м. Києва 14 березня 2019 року відмовився скасувати за поданням в. о. Голови ВСУ Гуменюка В. закриття справи і визнав рішення про закриття кримінального провадження законним.

Згідно із частиною третьою статті 147 Закону № 1402, статтею 21 Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік», абзацом другим частини десятої статті 51 Бюджетного кодексу України, з метою забезпечення виконання рішення щодо припинення (ліквідації) ВСУ, ВАСУ, ВГСУ, ВССУ, вчасного проведення ліквідаційних процедур та запобігання неефективному використанню бюджетних коштів затверджено склад ліквідаційних комісій з такою чисельністю: ВСУ – 5 осіб, ВАСУ та ВССУ – по 8 осіб, ВГСУ – 7 осіб¹⁶. Головою всіх указаних ліквідаційних комісій визначено Соловійову Любов Володимирівну, начальника управління фінансового забезпечення та бюджетного планування – головного бухгалтера ВГСУ.

Аудитом досліджено, що основною причиною, яка перешкоджає завершити процеси ліквідації, є особливий порядок призначення та звільнення суддів.

Згідно з частиною п'ятою статті 126 Конституції України суддя обіймає посаду безстроково. **Відповідно до статті 112 Закону № 1402 суддя може бути звільнений з посади виключно з підстав, визначених частиною шостою статті 126 Конституції України.** Рішення про звільнення судді з посади ухвалює ВРП у порядку, встановленому Законом України «Про Вищу раду правосуддя».

Звільнення судді з посади у зв'язку із ліквідацією суду Конституцією України не передбачено.

Статтею 82 Закону № 1402 передбачено можливість переведення судді на посаду судді до іншого суду того самого або нижчого рівня у випадку ліквідації суду. Суддя може бути переведений на посаду судді до іншого суду ВРП в порядку, передбаченому законом. Переведення судді на посаду судді до іншого суду здійснюється на підставі та в межах рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (далі – ВККСУ).

Довідково. Станом на 01.01.2018 загальна чисельність працівників, які були в штаті ВСУ, ВАСУ, ВГСУ та ВССУ, становила 930 одиниць (111 суддів, 679 державних службовців, 101 працівник патронатної служби, 39 працівників, які виконують функції обслуговування). На 01.10.2019 загальна чисельність працівників у штаті ВСУ, ВАСУ, ВГСУ та ВССУ становила 179 одиниць (58 суддів, 92 державні службовці, 21 працівник патронатної служби, 8 працівників, які виконують функції обслуговування).

¹⁶ Спільний наказ ДСА та ВС від 27.06.2019 № 560/90-ОД «Про деякі питання, пов'язані з ліквідацією судів».

Станом на 01.10.2019 не вирішено питання про переведення чи звільнення 58 суддів ВСУ, ВАСУ, ВГСУ та ВССУ, яке віднесено до повноважень ВККСУ і ВРП.

Аудитом досліджено, що ВККСУ неодноразово планувала розглянути питання про рекомендації суддів ліквідованих судів для переведення без конкурсу на посади суддів до інших судів. Так, рішеннями ВККСУ від 20.06.2018 № 194/пс-18, № 205/пс-18 12 суддів ВСУ рекомендовано для переведення на посади суддів Київського апеляційного адміністративного суду, Київського апеляційного господарського суду, Апеляційного суду Київської області, Апеляційного суду міста Києва.

Водночас ВРП встановила, що суди, до яких рекомендовано перевести суддів ВСУ, ліквідовано указами Президента України від 29.12.2017 № 452/2017 «Про ліквідацію апеляційних судів та утворення апеляційних судів в апеляційних округах», № 454/2017 «Про ліквідацію апеляційних господарських судів та утворення апеляційних господарських судів в апеляційних округах», № 455/2017 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах».

З огляду на викладене ВРП залишила без розгляду та повернула ВККСУ всі рекомендації стосовно суддів ВСУ.¹⁷

Подібною є ситуація з переведенням інших суддів судів, що ліквідуються.

Довідково. Відповідно до статті 98 Закону № 1402 дата, час і місце проведення засідання ВККСУ, перелік питань, що виносяться на засідання, оприлюднюються на офіційному вебсайті ВККСУ, який згідно із частиною п'ятою статті 92 цього Закону є офіційним джерелом інформації про роботу Комісії.

Упродовж 2019 року ВККСУ через свій офіційний сайт неодноразово повідомляла про засідання, на яких планувалося розглянути питання про рекомендації суддів ліквідованих судів для переведення без конкурсу на посади суддів до інших судів, однак потім **інформувала про зняття з розгляду цих питань без жодних аргументів.** Зокрема, заплановане на 26.04.2019 питання знято з розгляду 24.04.2019, на 02.08.2019 – знято 01.08.2019, на 27.09.2019 – знято 26.09.2019.

Таким чином, аудитом встановлено, що ВС створено відповідно до Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1402, судді призначені на посади за результатами конкурсу, проведеного відповідно до цього Закону, та забезпечують здійснення правосуддя у Великій Палаті Верховного Суду, Касаційному адміністративному суді, Касаційному господарському суді, Касаційному кримінальному суді, Касаційному цивільному суді.

Водночас розпочаті відповідно до законодавства процеси ліквідації ВСУ, ВАСУ, ВГСУ та ВССУ не можуть бути завершені у зв'язку з особливим порядком призначення та звільнення суддів. Не вирішено питання переведення чи звільнення 58 суддів судів, що ліквідовуються, яке

¹⁷ Рішення ВРП від 20.11.2018 № 3526/0/15-18 – № 3534/0/15-18, від 29.11.2018 №3638/0/15-18 – № 3640/0/15-18.

віднесено до повноважень ВККСУ та ВРП, що, відповідно, впливає на ефективність та продуктивність використання бюджетних коштів.

1.3. Оцінка стану організаційно-кадрового забезпечення виконання повноважень Верховного Суду

Частинами першою і другою статті 156 Закону № 1402 встановлено, що **організаційне забезпечення діяльності ВС здійснюється апаратом Суду.**

Пленум ВС є колегіальним органом, до складу якого входять усі судді ВС. З питань внутрішньої діяльності ВС Пленум є **органом суддівського самоврядування і може виконувати повноваження зборів суддів.**

Постановою Пленуму ВС від **30.11.2017 № 6**¹⁸ затверджено Положення про Апарат Верховного Суду, структуру та штатний розпис апарату ВС.

Положенням про Апарат ВС визначено: Голова ВС **контролює ефективність діяльності Апарату**, погоджує призначення на посаду керівника Апарату, вносить подання про застосування до керівника Апарату заохочень або накладення на нього дисциплінарних стягнень відповідно до законодавства;

керівник Апарату ВС представляє ВС як юридичну особу, **організовує фінансове та ресурсне забезпечення діяльності ВС**, розглядає замовлення структурних підрозділів Апарату на закупівлю товарів, виконання робіт і надання послуг та погоджує план закупівель, підписує платіжні та інші фінансові документи;

заступники керівника Апарату очолюють структурні підрозділи Апарату, які здійснюють **організаційне забезпечення діяльності касаційних судів**; розподіл обов'язків між керівником Апарату та його заступниками здійснюється керівником Апарату за погодженням із Головою ВС, головами касаційних судів.

Працівники Апарату **зобов'язані дотримуватися** посадових інструкцій, правил внутрішнього службового розпорядку, вимог інструкції з діловодства Суду, інших локальних документів, що регламентують роботу ВС та його Апарату, етики державного службовця.

До складу Апарату входять структурні підрозділи: департаменти, управління, відділи, відділи у складі управлінь, канцелярія, сектори, служби, інші структурні підрозділи, передбачені законодавством. Окремі структурні підрозділи Апарату утворюються для вирішення питань організаційного забезпечення діяльності відповідних касаційних судів та Великої Палати (секретаріати). Секретаріат безпосередньо підпорядкований відповідному заступнику керівника Апарату (керівник секретаріату), підконтрольний та підзвітний голові відповідного касаційного суду, Секретареві Великої Палати, керівникові Апарату.

Наказом керівника Апарату ВС від 12.06.2018 № 75/0/8-18 затверджено **положення про структурні підрозділи Апарату ВС та посадові інструкції.**

¹⁸ «Про затвердження Положення про апарат Верховного Суду, структури і штатного розпису апарату Верховного Суду».

Слід зазначити, що на період ліквідації ВСУ, ВССУ, ВАСУ, ВГСУ передбачено взаємодію Апарату ВС з організаційних питань та питань фінансового забезпечення з ліквідаційними комісіями вказаних судів, які включені до мережі розпорядників бюджетних коштів ВС як розпорядники нижчого рівня. Організаційно-управлінська структура ВС станом на 01.10.2019 наведена у додатку 1 до Звіту.

Штатна та фактична чисельність працівників ВС станом на 01.01.2018, 01.01.2019 та 01.10.2019 наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

**Інформація про штатну та фактичну чисельність
працівників ВС**

(одиниць)

Посада	Штатна чисельність			Фактична чисельність		
	01.01.2018	01.01.2019	01.10.2019	01.01.2018	01.01.2019	01.10.2019
<i>Суддя</i>	120	120	196	115	118	192
<i>Патронатна служба</i>	309	311	403	238	294	387
<i>Державні службовці</i>	916	919	1130	386	828	1004
<i>Працівники, які виконують функції обслуговування</i>	34	30	32	7	24	26
<i>Всього Апарат</i>	1259	1260	1565	631	1146	1417
Разом	1379	1380	1761	746	1264	1609

Згідно з таблицею 1 станом на 01.10.2019 загалом штат ВС збільшився на 381 од., з них (зі 120 до 196) на 76 шт. од. суддів. Фактично станом на 01.10.2019 у ВС здійснює правосуддя **192 судді**.

Для організації роботи новопризначених суддів до Апарату введені офіси суддів: 2 помічники, консультант суду, секретар судового засідання для кожного судді. Для 76 офісів суддів до штату введено 244 шт. од. (92 помічники судді, 76 консультантів суду, 76 секретарів судового засідання).

За інформацією ВС, у зв'язку зі збільшенням навантаження на інші структурні підрозділи у складі секретаріатів касаційних судів, а також на самостійні структурні підрозділи, які забезпечують діяльність ВС у цілому, кількість штатних одиниць у цих підрозділах також збільшено на 61 посаду.

Аналізом фактичної укомплектованості штату ВС встановлено, що протягом 2018 року вакантними лишалося більше 116 посад (2 посади судді та 114 посад в Апараті). Станом на 01.10.2019 їх кількість збільшилась – 152 посади, з яких 4 посади судді та 148 посад в Апараті. Через невелику заробітну плату укомплектування посад працівників, що виконують функції обслуговування, є проблемним.

Аналізом дотримання нормативів штатної чисельності працівників Апарату встановлено в окремих випадках неврахування ВС затверджених нормативів¹⁹, зокрема, з огляду на кількість посад у штатному розписі

¹⁹ Рішення НАЗК від 13.07.2017 № 317 (підпункт 2.2 пункту 2 методичних рекомендацій), наказ Національного агентства з питань державної служби від 03.03.2016 № 47 (п.1 Типового положення), постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 (п. 3 Порядку утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту).

Апарату у відділі запобігання та виявлення корупції не вистачає більше **10 од.**, в управлінні кадрової роботи – більше **20 одиниць**. Також для забезпечення належного внутрішнього аудиту об'єктів контролю ВС у реальні терміни, оперативного усунення недоліків відділ внутрішнього аудиту потребує не менше 6 працівників (штатним розписом передбачено 4 посади).

Вирішення питання заповнення вакантних посад, оптимізації кількості суддів та працівників Апарату ускладнилося внаслідок прийняття **Закону України від 16.10.2019 № 193 «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування»** (далі – Закон № 193), яким передбачено зменшення чисельності суддів ВС до 100 штатних одиниць, що також зумовлює істотне зменшення кількості працівників Апарату Суду.

Дослідженням питання виконання ВС покладених законодавством повноважень встановлено, що протягом 2018 року у ВС знаходилося на розгляді **162 054** процесуальних звернення та справи. У 2018 році ВС розглянуто **89 461** процесуальне звернення. За 9 місяців 2019 року у ВС знаходилося на розгляді **135 543** процесуальних звернення та справи, розглянуто **72 280** процесуальних звернень.

Інформацію про здійснення правосуддя Верховним Судом у 2018 році та за 9 місяців 2019 року наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Інформація про розгляд Верховним Судом процесуальних звернень та справ у 2018 році та за 9 місяців 2019 року

(одиниць)

Склад ВС	Знаходилось на розгляді процесуальних звернень та справ	Кількість справ, що надійшли з касаційних судів на розгляд до Великої Палати	Розглянуто процесуальних звернень та справ
2018 рік			
Велика Палата	923	1 769	1 718
Касаційний господарський суд	15 600	279	14 556
Касаційний цивільний суд	53 309	590	26 593
Касаційний адміністративний суд	76 502	888	37 449
Касаційний кримінальний суд	15 720	12	9 145
Разом	162 054	1 769	89 461
за 9 місяців 2019 року			
Велика Палата	2 632	1 329	1 533
Касаційний господарський суд	11 188	155	8 827
Касаційний цивільний суд	44 428	523	21 897
Касаційний адміністративний суд	64 087	640	33 184
Касаційний кримінальний суд	13 208	11	6 839
Разом	135 543	1 329	72 280

За інформацією ВС, збір аналітичних даних здійснювався вручну у зв'язку з відсутністю на той момент процесів автоматизації в «ДОК ПРОФ 3».

Залишок не розглянутих на кінець періоду процесуальних звернень та справ з урахуванням розглянутих об'єднаних справ становив **60 464²⁰**.

У 2018 році правосуддя у **Великій Палаті (далі – ВП ВС)** здійснювали 17 суддів: по 4 судді, обраних із числа суддів касаційних судів у складі ВС, та Голова ВС, яка входить до складу ВП ВС за посадою.

У середньому на одного суддю ВП ВС у 2018 році припадало **158** процесуальних звернень та справ, тоді як навантаження на одного суддю за спеціалізацією було таким: 410 адміністративних, 62 господарських, 17 кримінальних, 169 цивільних. На 01.10.2019 цей показник становив 189 справ.

На кінець звітної періоду не розглянуто 986 процесуальних звернень та справ, або 24,9 відс. загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

До **Касаційного господарського суду** у 2018 році надійшло на розгляд 15 600 процесуальних звернень у господарських справах, усього розглянуто 14 556. Середнє навантаження на одного суддю у 2018 році – **650 од.**, що перебували на розгляді, станом на 01.10.2019 – 294. На кінець періоду не розглянуто 2 206 процесуальних звернень та справ, або 19,7 відс. загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

На розгляді **Касаційного кримінального суду** упродовж 2018 року перебувало 15 720 процесуальних звернень (касаційних скарг, подань, клопотань, заяв) та кримінальних проваджень (справ). Середнє навантаження на одного суддю у 2018 році – **629 од.**, що перебували на розгляді, із них касаційних скарг, заяв про перегляд судового рішення – 388. На 01.10.2019 цей показник становив 357 справ. На 01.10.2019 нерозглянутими залишилися 5 419 справ і матеріалів, або 41,0 відс. загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

У 2018 році на одного суддю **Касаційного адміністративного суду** в середньому припадало 2 844 справи та матеріали. Середнє навантаження на одного суддю у 2018 році – **3 060 од.**, станом на 01.10.2019 – 1 282. На кінець звітної періоду не розглянуто 29 845 справ та матеріалів, або 46,6 відс. загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

У 2018 році на розгляді **Касаційного цивільного суду** перебувало 53 309 касаційних скарг, цивільних справ, апеляційних скарг, заяв за нововиявленими та виключними обставинами, подань про визначення підсудності, з них 51 483 надійшло упродовж 2018 року. Середнє навантаження на одного суддю у 2018 році – **2 050 од.**, станом на 01.10.2019 – 966. На кінець звітної періоду не розглянуто 22 008 справ та матеріалів, або 49,5 відс. загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

Таким чином, середній рівень навантаження у 2018 році на одного суддю Касаційного господарського суду становив 650 звернень,

²⁰ Відповідно до статистичної звітності про здійснення правосуддя (№ 1-ВС, № 2-ВС, № 3-ВС, № 4-ВС, № 5-ВС та № 6-ВС), затвердженої наказом ВС від 25.06.2018 № 91-ОД, з урахуванням об'єднаних справ.

Касаційного цивільного суду – 2 050, Касаційного адміністративного суду – 3 060, Касаційного кримінального суду – 629, станом на 01.10.2019 – 294, 966, 1 282 та 357 відповідно.

Слід зазначити, що методики ДСА щодо визначення судового навантаження є недосконалими, у зв'язку зі змінами законодавства – застарілими. Як наслідок, не встановлено єдиного підходу до визначення навантаження на суддів з урахуванням спеціалізації.

Так, у зв'язку зі змінами у процесуальному законодавстві виникла потреба визначити актуальні нормативи судового навантаження. Рада суддів України на виконання рішення XVI з'їзду суддів розпочала роботи щодо визначення оптимальних нормативів судового навантаження. Таке дослідження має на меті визначення науково-обґрунтованого рівня навантаження на суддів, затрат часу для розгляду різних категорій справ, що є основою для встановлення коефіцієнтів складності справ – формування модельної справи. Станом на 01.09.2019 дослідження триває.

Отже, структура і чисельність працівників ВС затверджені відповідно до вимог законодавства та забезпечують виконання повноважень на час здійснення аудиту, за винятком окремих підрозділів (відділ запобігання та виявлення корупції, управління кадрової роботи та відділ внутрішнього аудиту).

Разом з тим з метою об'єктивного, неупередженого визначення навантаження на суддю, здійснення розрахунків штатної чисельності суддів та, відповідно, працівників апарату, що забезпечують діяльність суддів певної спеціалізації, доцільно запровадити повноцінний уніфікований облік судового навантаження для судів всіх інстанцій та юрисдикцій та розробити відповідні методики.

1.4. Оцінка стану внутрішнього контролю та облікової політики

З урахуванням змін, внесених до частини третьої статті 26 Бюджетного кодексу України Законом України від 06.12.2018 № 2646 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування», **розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують, зокрема, внутрішній контроль та забезпечують його здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів.**

Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062, поширюються і на установи сфери правосуддя.

Відповідно до статті 26 Бюджетного кодексу України, Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062, з метою вдосконалення внутрішнього контролю і системи наказом ВС від 08.02.2019 № 22-ОД затверджено **Інструкцію з організації внутрішнього контролю в Апараті Верховного Суду (далі – Інструкція № 22).**

Пунктом 2.2 Інструкції № 22 визначено повноваження суб'єктів внутрішнього контролю: **Голова Верховного Суду та керівник Апарату Суду** організують та забезпечують ефективне функціонування системи внутрішнього контролю в Апараті Суду.

Заступники керівника Апарату – керівники секретаріатів касаційних судів організують та забезпечують ефективне функціонування системи внутрішнього контролю в секретаріаті відповідного касаційного суду, у межах визначених повноважень організують внутрішній контроль та забезпечують дотримання принципів, визначених пунктом 1.5 розділу 1 Інструкції №22.

Структурні підрозділи Апарату Суду та державне підприємство «Дирекція з експлуатації та обслуговування» (далі – ДП «ДЕО»), що належить до сфери управління Суду, виконують відповідні функції, процеси й операції в межах повноважень та відповідальності, визначених відповідно положеннями про структурні підрозділи апарату Суду та статутом підприємства, затвердженими в установленому порядку.

Працівники структурних підрозділів Апарату Суду та підприємства ДП «ДЕО», що належить до сфери управління Суду, виконують функції, процеси та операції в межах повноважень та відповідальності, визначених посадовими інструкціями, затвердженими в установленому порядку.

Підрозділ внутрішнього аудиту:

формує стратегічний план діяльності з внутрішнього аудиту Суду на наступні три роки та операційний план діяльності з внутрішнього аудиту Суду на наступний календарний рік;

проводить внутрішні аудити відповідно до Порядку здійснення внутрішнього аудиту в системі ВС, затвердженого наказом Суду;

надає рекомендації, пропозиції і консультації та обмінюється знаннями задля сприяння удосконаленню діяльності апарату Суду, у тому числі процесів управління, внутрішнього контролю та управління ризиками, розвитку добросовісності, підзвітності та ефективності, підтриманню етичних цінностей.

Відповідно до структури та штатного розпису Верховного Суду, затверджених постановою Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 № 6, у Верховному Суді створено сектор внутрішнього аудиту у складі 3 осіб. Постановою Пленуму Верховного Суду від 24.05.2019 № 9 затверджено нові структури та штатний розпис (введений у дію з 27.05.2019 року), які передбачають створення відділу внутрішнього аудиту у складі 4 осіб.

Відповідно до пункту 3 постанови Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001» наказом керівника Апарату ВС від 12.02.2019 № 25-ОД затверджено **Положення про відділ внутрішнього аудиту апарату Верховного Суду** в новій редакції та визнано таким, що втратив чинність, додаток 4 до наказу керівника Апарату ВС від 12.06.2018 № 75-ОД.

Наказом керівника Апарату ВС від 12.02.2019 № 27-ОД затверджено **Порядок здійснення внутрішнього аудиту у Верховному Суді** та визнано таким, що втратив чинність, Порядок проведення внутрішнього аудиту у Верховному Суді, затверджений наказом Голови ВС від 06.07.2018 № 95-ОД.

Відповідно до Декларації внутрішнього аудиту Верховного Суду, підписаної 07.02.2019 Головою ВС Данішевською В. І. та завідувачем сектору внутрішнього аудиту Марич М. І., підрозділ внутрішнього аудиту є **незалежним у здійсненні внутрішнього аудиту**, що забезпечується через об'єктивний підхід до оцінки та виконання поставлених перед ним завдань з метою надання незалежних висновків і рекомендацій Голові Суду та керівнику Апарату Суду.

Підрозділ внутрішнього аудиту здійснює внутрішні аудити, надає рекомендації, пропозиції і консультації та обмінюється знаннями задля сприяння удосконаленню діяльності Верховного Суду, у тому числі процесів управління, **внутрішнього контролю та управління ризиками**, розвитку добросовісності, підзвітності та ефективності, підтриманню етичних цінностей.

Пунктом 4 Інструкції № 22 визначено порядок ідентифікації ризиків (це діяльність суб'єктів внутрішнього контролю з визначення та опису ймовірних подій, які негативно впливатимуть на здатність виконувати відповідні процеси) та класифікацію за категоріями і видами.

Пунктом 6 Інструкції № 22 встановлено порядок ефективного управління ризиками, що передбачає:

- здійснення аналізу діяльності апарату Суду;

- збір, систематизацію та аналіз інформації щодо проведеної суб'єктами внутрішнього контролю ідентифікації та оцінки ризиків;

- розроблення суб'єктами внутрішнього контролю пропозицій до Плану з реалізації заходів контролю та моніторингу впровадження їх результатів.

Ураховуючи результати оцінки ризиків, керівництво Суду приймає рішення, в якій формі реагувати на ризики.

Пунктом 6.3 Інструкції № 22 передбачено, що суб'єкти внутрішнього контролю відповідно до їх повноважень та відповідальності:

- визначають перелік ризиків та класифікують кожен ризик у розрізі категорії та виду ризику;

- здійснюють оцінку ризиків за критеріями ймовірності виникнення ризику та впливу його на спроможність суб'єкта внутрішнього контролю досягати визначених стратегічних цілей;

- складають та подають до підрозділу внутрішнього аудиту інформацію з ідентифікації та оцінки ризиків за формою, наведеною в додатку 2 до Інструкції № 22, до 15 листопада;

- надають підрозділу внутрішнього аудиту пропозиції з реалізації заходів контролю та моніторингу впровадження їх результатів відповідно до Матриці оцінки ризиків.

Згідно з пунктом 7.3 Інструкції № 22 підрозділ внутрішнього аудиту систематизує отриману інформацію з ідентифікації й оцінки ризиків, враховує

пропозиції при формуванні стратегічного й операційного планів та подає їх на затвердження Голові Суду.

Станом на 15.11.2019 ідентифікацію й оцінку ризиків суб'єктами внутрішнього контролю не проведено та до підрозділу внутрішнього аудиту не подано.

Довідково. Під час аудиту наказом ВС від 14.11.2019 № 151-ОД унесені зміни до Інструкції № 22 в частині перенесення термінів складання та подачі до підрозділу внутрішнього аудиту інформації з ідентифікації та оцінки ризиків до 15.12.2019.

Рахунковою палатою здійснено ідентифікацію та оцінку ризиків управління бюджетними коштами за результатами аудиту з метою врахування їх можливих наслідків для суспільства (додаток 2 до Звіту).

Відповідно до плану внутрішнього аудиту на II півріччя 2018 року проведено аудиторські дослідження на трьох об'єктах, а саме: Державному підприємстві «Автобаза Верховного Суду України» (далі – ДП «Автобаза ВСУ»), ВСУ, Дочірньому підприємстві «СТО Алекс» (далі – ДП «СТО Алекс»).

Згідно з узагальненою інформацією, наданою Голові ВС та керівникові апарату ВС, під час проведення відділом внутрішнього аудиту аудиторських досліджень на об'єктах контролю здійснено оцінку використання бюджетних коштів. За результатами виявлених бюджетних правопорушень всі об'єкти внутрішнього аудиту отримали негативний висновок, а саме:

1. ВСУ за I півріччя 2018 року із профінансованої загальної суми 41,58 млн грн, зокрема, використано кошти не за цільовим призначенням у сумі 17,2 млн грн, із них через несвоєчасне вивільнення працівників понесені зайві витрати на суму 12,8 млн грн (на утримання помічників суддів – 1,5 млн грн, державних службовців та інших працівників – 11,3 млн грн); внаслідок проведення видатків, не передбачених обрахованою потребою, – 4,4 млн. грн; безпідставно не передано до ВС матеріальних цінностей на загальну суму 26,3 млн грн, які ВСУ в кінці 2017 року придбані за цільові бюджетні кошти, призначені для забезпечення першочергових заходів для початку роботи Суду; неправомірно використано послуг службового автотранспорту – 3,0 млн грн, вартість яких списано на видатки ДП Автобаза ВСУ, та інші порушення.

2. Державне підприємство «ДП Автобаза ВСУ» за I півріччя 2018 року із профінансованої суми 3,9 млн грн, зокрема, використало кошти не відповідно до напрямів та завдань бюджетної програми у сумі 3,06 млн грн; при використанні коштів допущено неефективне використання на закупівлю паливно-мастильних матеріалів – 199,1 тис. грн, неправомірно виплачено премій і надбавок – 1,02 млн грн; за операціями з використання транспортних засобів та списання паливно-мастильних матеріалів виявлено правопорушень на загальну суму 1,10 млн грн; виявлено факт, який вказує на ймовірну відсутність залишків ПММ (нестачу) на загальну суму 0,53 млн грн, та інші порушення.

3. ДП «СТО Алекс» з 01.01.2018 по 30.09.2018 із профінансованої суми 6,28 млн грн, зокрема, використало кошти не за цільовим призначенням у сумі 5,32 млн. грн, із них через несвоєчасне вивільнення працівників підприємства

та безпідставне нарахування їм премій – 4,26 млн грн; допущено неправомірне планування в сумі 2,88 млн грн унаслідок завищення потреби бюджетних коштів (планування проводилось без урахування залишків запасів матеріальних цінностей станом на 01.01.2018). При використанні бюджетних коштів, спрямованих не за цільовим призначенням, допущено фінансові правопорушення, а саме: проведено неправомірні видатки на оплату праці в сумі 2,29 млн грн, також виявлено інші правопорушення.

За результатами аудитів об'єктів контролю надано рекомендації. **Матеріали всіх аудиторських звітів надіслано на розгляд до правоохоронних органів для вжиття відповідних заходів реагування.**

За результатами розгляду матеріалів аудиту ВСУ до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено три кримінальні провадження, зокрема:

Державним бюро розслідувань – № 42019000000000380 від 19.02.2019, внесеного Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою до реєстру за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 364 Кримінального кодексу України; № 62019000000001235 від 05.08.2019, внесеного Центральним апаратом ДБР до реєстру за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною другою статті 364 Кримінального кодексу України та № 62019000000001236 від 05.08.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 191 Кримінального кодексу України.

Крім того, Територіальним управлінням Державного бюро розслідування, розташованим у місті Києві, розслідується кримінальне провадження – № 62019000000000732 від 24.05.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 383 Кримінального кодексу України.

Відповідно до Операційного плану внутрішнього аудиту на 2019 рік станом на 01.10.2019 проведено чотири внутрішні аудити.

Так, за результатами аудиту на тему: **«Оцінка діяльності державного підприємства «Дирекція з експлуатації та обслуговування» щодо використання бюджетних коштів, дотримання актів законодавства, планів, процедур діяльності, контрактів з питань стану збереження активів, інформації та управління державним майном»**, зокрема, встановлено, що ДП «ДЕО» включено на 2018 рік необґрунтовані розрахунки та не внесено зміни до розрахунків плану використання бюджетних коштів на загальну суму 2 679,4 тис. грн, чим порушено вимоги пункту 22 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог щодо виконання кошторису доходів і видатків бюджетних установ і організацій, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 (далі – Порядок № 228); порушено норми податкового законодавства при оприбуткуванні матеріальних активів у частині заниження в обліку вартості активів на суму ПДВ, а саме 39,6 тис. грн, чим не дотримано вимоги пункту 5 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів

України від 12.10.2010 № 1202, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.11.2010 за № 1017/18312, та інші порушення.

Аудитом ефективності на тему: **«Оцінка ефективності планування та виконання Паспорта бюджетної програми Верховного Суду на 2018 рік»** виявлено відхилення за кожним показником фактичних видатків при виконанні бюджетної програми за КПКВК 0501010 на 2018 рік, які, в основному, мають обґрунтовані пояснення.

Зокрема, до звіту про виконання паспорта бюджетної програми станом на 1 січня 2019 року в частині фактичних результативних показників, досягнутих за рахунок касових видатків, помилково внесено дані про ліквідовані два підприємства. Фактично припинило діяльність тільки ДП «Амін-Сервіс», а ДП «СТО «Алекс», як і ДП «Автобаза ВСУ», до цього часу перебуває у стані припинення.

У звіті зазначено, що діяльність ліквідаційних комісій є інертною: в. о. Голови ВСУ та директори ДП «Автобаза ВСУ» і ДП «СТО «Алекс» **перешкоджають роботі ліквідаційної комісії**, що є порушенням бюджетного законодавства, зокрема, Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», Бюджетного кодексу України та паспорта бюджетної програми. Такі дії учасників виконання бюджетної програми призводять до системних правопорушень та, **як наслідок, до марнотратства бюджетних коштів.**

Так, з метою забезпечення якісного правосуддя та відкритої комунікації із суспільством, щоб діяльність Суду була зрозумілою громадянам, а також спільної роботи зі зміцнення незалежності суддів, вирішення інших проблемних питань (нестача кадрів, охорона Суду, запровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи тощо), ВС протягом 2018 року фактично здійснено придбання засобів інформатизації на **26,0 млн грн**, тоді як ВСУ не передано закуплені для ВС у грудні 2017 року матеріальні цінності на загальну суму 26,3 млн. гривень.

За результатами планового внутрішнього аудиту на тему: **«Відповідність виконання робіт з реставраційного ремонту частини будівлі літер «А» (праве крило у вісях «21-33» та «А/2-С/2»), що розташована на проспекті Повітрофлотському, 28»** за 2018 рік та I квартал 2019 року встановлено порушення щодо включення необґрунтованих розрахунків до кошторису ВС, внаслідок чого завищено потребу в бюджетному фінансуванні на загальну суму **17 618,03 тис. грн**, чим не дотримано вимоги пункту 22 Порядку № 228. Вказану завищену потребу не профінансовано.

Допущено заниження в обліку вартості основних засобів на суму **756,67 тис. гривень**. Дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності не містили достовірної інформації по рахунку 13 «Капітальні інвестиції» за об'єктом будівництва, оскільки не збільшено вартість активів на суму фактично понесених видатків (**309,57 тис. грн**) за договорами цивільно-правового характеру з технагляду за будівництвом та за виконання розрахунку будівельних конструкцій на вогнестійкість та проти руйнування, часу евакуації з будівлі та впливу факторів ризику для об'єкта ремонт реставраційної частини

будівлі. Вказані витрати бухгалтерією списувались на поточні видатки установи.

Внаслідок внесення до локального кошторису подвоєних одних і тих же будівельних робіт, вартість зведеного кошторисного розрахунку по об'єкту будівництва безпідставно завищено на **60,9** тис. гривень. Завищено на **32,06 тис. грн** суму оплати за здійснення авторського нагляду згідно з планом-графіком відвідувань об'єкта будівництва (відсутні акти виконаних робіт).

Внутрішнім аудитом на тему: **«Відповідність обліку товарно-матеріальних цінностей з врахуванням логістики»** за 2018 рік та січень-травень 2019 року виявлено, що логістика складського господарства потребує вдосконалення в частині територіального розміщення та порядку видачі цінностей, оперативного отримання інформації про залишки на центральному складі, оскільки програма IS-PRO працює неналежно.

За результатами вказаних внутрішніх аудитів, з метою запобігання порушенням законодавства, а також усунення виявлених недоліків, аудиторами підготовлено рекомендації, які керівництвом ВС передано відповідальним особам до виконання. Відділом внутрішнього аудиту своєчасно **проведено моніторинг** кожного об'єкта аудиторського дослідження щодо впровадження рекомендацій, про результати прозвітовано керівнику Апарату ВС.

Принципи бухгалтерського обліку, визначені Законом України від 16.07.1999 № 966 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (далі – Закон № 996), покладено в основу **Положення про облікову політику Верховного Суду** (затверджено наказами керівника Апарату ВС від 05.01.2018 № 4-ОД та від 09.11.2018 № 177-ОД (в новій редакції)).

Фінансова звітність складається на основі даних бухгалтерського обліку ВС відповідно до вимог чинного законодавства. Активи у бухгалтерському обліку класифіковано та оцінено згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Зміст і форма балансу ВС відповідає Положенню (стандарту) бухгалтерського обліку форма 1-дс «Баланс» (наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2017 № 307 «Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 21.03.2017 за № 384/30252).

Ведення рахунків бухгалтерського обліку, узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань здійснюються відповідно до Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Мінфіну 29.12.2015 № 1219.

Слід зазначити, що у ВС затверджено **Положення про організацію бухгалтерського обліку у Верховному Суді** (наказ ВС від 05.01.2018 № 4/1-ОД зі змінами, внесеними наказом від 31.08.2018 №143-ОД).

Положення про порядок ведення договірної роботи у Верховному Суді затверджено наказом керівника Апарату ВС від 04.05.2018 № 62-ОД.

З метою забезпечення зберігання матеріальних цінностей Верховного Суду, між керівником Апарату Суду та працівниками управління організації

розпорядження державним майном та інших структурних підрозділів Апарату Суду укладено договори про повну матеріальну відповідальність.

Вказані нормативно-правові акти регулюють порядок відображення у документах ВС достовірної та повної інформації про господарські операції, необхідної для оперативного управління фінансовими і матеріальними ресурсами, а також забезпечення контролю за наявністю, рухом і використанням матеріальних цінностей.

Механізм внутрішнього контролю та облікову політику у ВС визначено локальними нормативними актами. Результати внутрішнього аудиту забезпечують отримання керівництвом ВС неупередженої, оперативної інформації для подальшого прийняття відповідних управлінських рішень.

Разом з тим ідентифікацію ризиків у діяльності структурних підрозділів ВС та їх оцінку суб'єктами внутрішнього контролю не проведено.

II. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВЕРХОВНОГО СУДУ

2.1. Оцінка стану планування видатків та напрямів використання бюджетних коштів

Відповідно до пункту 1 частини третьої статті 148 Закону № 1402 Верховний Суд здійснює функції головного розпорядника коштів державного бюджету щодо фінансового забезпечення своєї діяльності.

Міністерство фінансів України у листі від 18.07.2017 № 04110-09-9/19298 щодо підготовки бюджетних запитів до проекту державного бюджету на 2018 рік та проекту прогнозу державного бюджету на 2019–2020 роки рекомендувало ВСУ під час складання бюджетного запиту брати до уваги, що видатки на утримання ВАСУ, ВГСУ та ВССУ враховано у статтях видатків ВСУ на 2018–2020 роки. Бюджетні запити вказаними вищими спеціалізованими судами не склалися.

ВСУ надіслано²¹ до ВС копії (в паперовій та електронній формі) пропозицій до бюджетного запиту за КПКВК 0551010 на 2018 рік ВАСУ, ВГСУ та ВССУ, а також пропозиції ВСУ.

Отже, фактично бюджетний запит за КПКВК 0551010 на 2018 рік узагальнювався та надавався Міністерству фінансів України **Апаратом ВСУ**.

Бюджетний запит за КПКВК 0551010 на 2019 рік сформовано відділом планування, фінансового забезпечення та аналізу використання бюджетних коштів фінансово-економічного управління ВС на підставі пропозицій структурних підрозділів ВС, оформлених службовими записками з розрахунками, обґрунтуваннями та деталізацією за їх видами, кількістю та

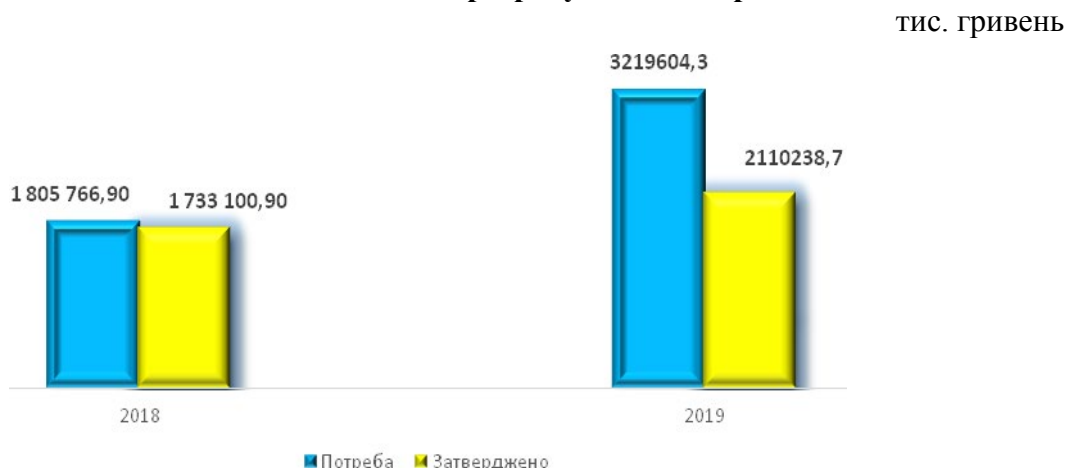
²¹ Листом від 19.12.2017 №251-3644/0/8-17 на лист ВС від 18.12.2017 №90- 77/0/2-17.

вартістю за одиницю. Обсяг коштів за КЕКВ 2610 «Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)» затверджено на підставі розрахунків ДП «ДЕО», яке включено до мережі ВС як одержувач бюджетних коштів.

Слід зазначити, що розрахунок потреби у бюджетних коштах на 2018 рік на ліквідацію ВСУ та вищих спеціалізованих судів не здійснювався, оскільки Міністерством фінансів України при підготовці бюджетних запитів до проєкту державного бюджету на 2018 рік та проєкту прогнозу державного бюджету на 2019–2020 роки граничні обсяги видатків на вказану мету не доводилися.

Діаграма 1 відображає співвідношення обсягів бюджетних призначень ВС за КПКВК 0551010, затверджених законами про державний бюджет на 2018 та 2019 роки (без змін), до розрахункової потреби.

Діаграма 1. Співвідношення обсягів бюджетних призначень ВС за КПКВК 0551010 до розрахункової потреби

Згідно з діаграмою 1 бюджетні призначення ВС за КПКВК 0551010 на 2018 та 2019 роки затверджено відповідно у розмірі 96 відс.²² та 65,5 відс.²³ обрахованої потреби. Загалом порівняно з 2018 роком обсяг бюджетних призначень за КПКВК 0551010 у 2019 році збільшився майже на 21,8 відсотка.

Вказане зростання бюджетних призначень переважно пояснюється збільшенням фонду оплати праці за КЕКВ 2111 «Заробітна плата» з 961 738,3 тис. грн у 2018 році до 1 446 163,0 тис. грн у 2019 році.

Аудитом встановлено, що ВС **всупереч вимогам пункту 2 Положення** про застосування стимулюючих виплат державним службовцям, затвердженого

²² Переважно не забезпечено потребу за КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці» у сумі 30 794,7 тис. грн (14,7 відс.) та КЕКВ 3142 «Реконструкція інших об'єктів» у сумі 72 665,9 тис. грн (18,8 відс.);

²³ Переважно не забезпечено потребу КЕКВ 2111 «Оплата праці» у сумі 186 090,9 тис. грн (11,4 відс.), КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці» у сумі 40 023,8 тис. грн (11,8 відс.), КЕКВ 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)» у сумі 11 144,9 тис. грн (17,8 відс.) та КЕКВ 3122 «Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів» у сумі 486 151,2 тис. грн (99,7 відс.) та КЕКВ 3140 «Реконструкція та реставрація» у сумі 385 954,8 тис. грн (75,6 відс.).

постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 15, яким передбачено право керівників державної служби в державному органі встановлювати державним службовцям додаткові стимулюючі виплати у **межах економії фонду оплати праці**, до розрахунку потреби у бюджетних коштах на 2019 рік включено **169 022,1 тис. грн** для виплати державним службовцям надбавки за інтенсивність праці у розмірі 145 відс. посадового окладу.

Водночас затверджені Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» та кошторисом на 2019 рік за КЕКВ 2111 «Оплата праці» бюджетні призначення ВС менше розрахункової потреби на **186 090,9 тис. гривень**.

У паспортах бюджетної програми за КПКВК 0551010 визначено передбачено **стратегічні цілі** на 2018 та 2019 роки: забезпечення кожному права на справедливий суд, сталості та єдності судової практики у порядок та спосіб, визначені процесуальним законодавством, та **мету бюджетної програми**: забезпечення здійснення правосуддя Верховним Судом.

Завдання бюджетної програми за КПКВК 0551010 на 2018 та 2019 роки:

1. Ухвалення Верховним Судом рішень у порядку, визначеному процесуальним законодавством;
2. Надання висновків до проєктів законодавчих актів, що стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних з функціонуванням системи судоустрою;
3. Звернення до Конституційного Суду України з питань щодо конституційності законів, інших нормативно-правових актів, а також офіційного тлумачення Конституції України.
4. Створення належних умов для функціонування Верховного Суду.
5. Завершення ліквідації Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України та державних підприємств, які обслуговували ці суди.

З урахуванням внесення протягом 2018 року змін до паспорта бюджетної програми за КПКВК 0551010, обсяг бюджетних призначень визначено у сумі 1891077,2 тис. грн, в тому числі із загального фонду 1200666,5 тис. грн та спеціального – 690410,7 тис. гривень.

З урахуванням внесення протягом 9 місяців 2019 року змін до паспорта бюджетної програми за КПКВК 0551010, обсяг бюджетних призначень на 2019 рік визначено у сумі 2 208 062,7 тис. грн, в тому числі із загального фонду 1 338 873,2 тис. грн та спеціального – 869 189,5 тис. гривень.

Згідно зі звітом про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 0551010 за 2018 рік обсяг касових видатків становив 1 405 654,6 тис. грн, в тому числі із загального фонду 1145626,8 тис. грн та спеціального – 260027,8 тис. гривень.

Загалом паспортами бюджетної програми за КПКВК 0551010 на 2018 рік (зі змінами) затверджено 15 напрямів використання бюджетних коштів, на

2019 рік (у редакції спільного наказу Верховного Суду та Мінфіну від 13.09.2019 №125-ОД) – 7 напрямів.

За напрямом «Забезпечення ліквідації Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України та державних підприємств, які обслуговували ці суди» (далі – «Забезпечення ліквідації...») затверджено (зі змінами) 138798,1 тис. грн, касові видатки становили 164 841,4 тис. гривень.

Додаткові витрати здійснено у зв'язку із зміною законодавства щодо порядку розрахунку стажу судді, що дає право на відповідну доплату за вислугу років (ст. 137 Закону № 1402 в редакції Закону України від 12.07.2018 № 2509), а також рішенням Конституційного Суду України від 04.12.2018 № 11- р/2018 щодо визнання таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення частини третьої статті 133 Закону № 2453 у редакції Закону України від 12.12.2015 № 192-VIII.

Фінансування видатків за вказаним напрямом здійснювалось у **межах запланованих видатків бюджетної програми** на 2018 рік шляхом використання коштів напряму «Забезпечення виконання функцій та завдань Верховного Суду».

У **пункті 10** розділу I Правил складання паспортів бюджетної програми та звітів про їх виконання, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098 «Про паспорти бюджетних програм», **визначено** підстави для внесення зміни до паспорта бюджетної програми, **жодну з яких неможливо застосувати для зміни паспорта бюджетної програми за напрямом «Забезпечення ліквідації...».**

Частиною 10 статті 51 Бюджетного кодексу України встановлено, що в разі ліквідації державних органів у поточному бюджетному періоді, забезпечення їх діяльності у наступному бюджетному періоді **до завершення процедур ліквідації здійснюється в межах видатків, передбачених новим державним органам, які визначені правонаступниками чи яким передаються функції органів, що ліквідуються.**

При цьому результативний показник якості паспорта бюджетної програми на 2018 рік за КПКВК 0551010 «Рівень завершення ліквідації судів та державних підприємств», затверджений на рівні 100 відсотків, **повністю не виконано.**

Отже, незважаючи на використання 164841,4 тис. грн за напрямом «Забезпечення ліквідації ...», **фактичного результату – завершення ліквідації судів та державних підприємств, не досягнуто.**

Зазначене стало причиною невиконання й інших результативних показників паспорта бюджетної програми за КПКВК 0551010 за 2018 рік, зокрема, непроведення капітального ремонту дерев'яних віконних блоків, санвузлів, паркетної підлоги, улаштування паркану, гідроізоляції в адміністративному будинку за адресою: м. Київ, вул. П. Орлика. 4 а, 8, у зв'язку з несвочасною передачею ВСУ будівель та майна.

Загалом з **54** результативних показників паспорта бюджетної програми за

КПКВК 0551010 за 2018 рік **не виконано 44.**

У паспорті бюджетної програми за КПКВК 0551010 на 2019 рік за напрямом «Забезпечення ліквідації ...» затверджено **93 441,8 тис. гривень.**

Аудитом встановлено, що головними причинами невиконання результативних показників паспорта згідно зі звітом про виконання паспорта бюджетної програми на 2018 рік за КПКВК 0551010 зазначено невирішення питання про переведення (звільнення) 69 суддів ВСУ та вищих спеціалізованих судів, що не дало можливості завершити процеси ліквідації судів, а також несвоєчасну передачу ВСУ будівель і майна.

Крім того, відповідно до звіту про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 0551010 за 2018 рік результативний показник якості «Частка розглянутих Верховним Судом справ і матеріалів у їх загальній кількості» становив **55,2 відс.** (менше затвердженого на 44,8 відс.), що пояснюється неукомплектованістю суддівського корпусу.

Таким чином, аудитом встановлено недоліки у плануванні бюджетних асигнувань у частині обґрунтування потреби у видатках на ліквідаційні процеси (2018 рік) та оплату праці (2019 рік).

Через неукомплектованість суддівського корпусу та невжиття дієвих заходів щодо завершення ліквідації ВСУ та вищих спеціалізованих судів, у 2018 році не забезпечено виконання результативних показників діяльності ВС згідно з паспортом бюджетної програми КПКВК 0551010 на 2018 рік: частка розглянутих ВС справ і матеріалів, завершення ліквідації ВСУ та вищих спеціалізованих судів.

Кошти у сумі 164 841,4 тис. грн витрачено непродуктивно, оскільки фактичного результату – завершення ліквідації судів та державних підприємств, не досягнуто. Існують реальні ризики непродуктивного використання і у 2019 році коштів (93 441,8 тис. грн) за цим же напрямом бюджетної програми за КПКВК 0551010.

2.2. Результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів за КПКВК 0551010

Кошториси та плани асигнувань за бюджетною програмою за КПКВК 0551010 затверджено на 2018 рік у загальній сумі 1 733 100,9 тис. грн та на 2019 рік – 2 110 238,7 тис. гривень.

З урахуванням змін до кошторису та плану асигнувань за загальним та спеціальним фондами затверджено бюджетних асигнувань на 2018 рік **1 892 277,2 тис. грн**, на 2019 рік – **2 208 062,7 тис. гривень.**

Аудитом встановлено, що під час розгляду кошторисів ВСУ, ВГСУ, ВАСУ, ВССУ, сформованих на підставі пропозицій до бюджетного запиту на 2018 рік, які були надані ВСУ, ВС не дотримано вимог пункту 29 Порядку № 228 щодо наявності в розрахунках до проєктів кошторисів економічних обґрунтувань.

При складанні проєктів кошторисів ВГСУ, ВСУ, ВАСУ та ВССУ на 2018 та 2019 роки не дотримано вимог пункту 29 Порядку № 228 в частині забезпечення помісячного розподілу обсягів бюджетних асигнувань з

урахуванням термінів проведення окремих заходів і можливості здійснення відповідних видатків бюджету протягом бюджетного періоду. Розміри асигнувань у кошторисах судів, що ліквідовуються, затверджувалися без урахування потреби на весь бюджетний період, причина – невизначеність строків закінчення ліквідаційних процесів.

З метою фінансового забезпечення процесу ліквідації та запобігання неефективному використанню бюджетних коштів зміни вносилися за щомісячними пропозиціями ВСУ, ВАСУ, ВГСУ, ВССУ, які містили таку інформацію: кількість членів ліквідаційної комісії, фактична чисельність працівників (за категоріями), розрахунки суддівської винагороди суддів та заробітної плати працівникам апарату, залишки на рахунках, касові видатки.

Використання коштів загального та спеціального фондів у співвідношенні до затверджених видатків наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

**Дані щодо затверджених та використаних бюджетних асигнувань ВС
за 2018 рік–9 місяців 2019 року**

тис. грн

Найменування витрат	Затверджено кошторисом зі змінами		Касові видатки		Відхилення	
	2018	9 м. 2019	2018	9 м. 2019	2018	9 м. 2019
Загал. фонд	1 200 666,5	1 338 873,2	1 145 626,8	926 791,4	55 039,7	412 081,6
Поточні видатки	1 200 666,5	1 215 522,9	1 145 626,8	852 836,1	55 039,7	362 686,6
Капітал. видатки	0,0	123 350,3	0,0	73 955,3	0,0	49 395,0
Спецфонд	691 610,7	869 189,5	260 027,8	402 439,9	431 582,9	466 749,7
Поточні видатки	240 757,3	692 067,4	155 327,6	325 179,1	85 429,7	366 888,5
Капітал. видатки	450 853,4	177 122,1	104 700,2	77 260,8	346 153,2	99 861,2
Всього	1 892 277,2	2 208 062,7	1 405 654,6	1 329 231,3	486 622,6	878 831,3

Згідно з таблицею 3 кошторисом затверджено асигнування:

у 2018 році – 1 892 277,2 тис. грн освоєні в загальній сумі 1 405 654,6 тис. грн, використання бюджетних коштів – 74 відс.;

за 9 місяців 2019 року 2 208 062,7 тис. грн освоєні в загальній сумі 1 329 231,5 тис. грн, використання бюджетних коштів – 60 відсотків.

Видатки загального та спеціального фондів проведені ВС в обсягах та за напрямками, що відповідають затвердженим кошторисним асигнуванням на 2018 рік–9 місяців 2019 року.

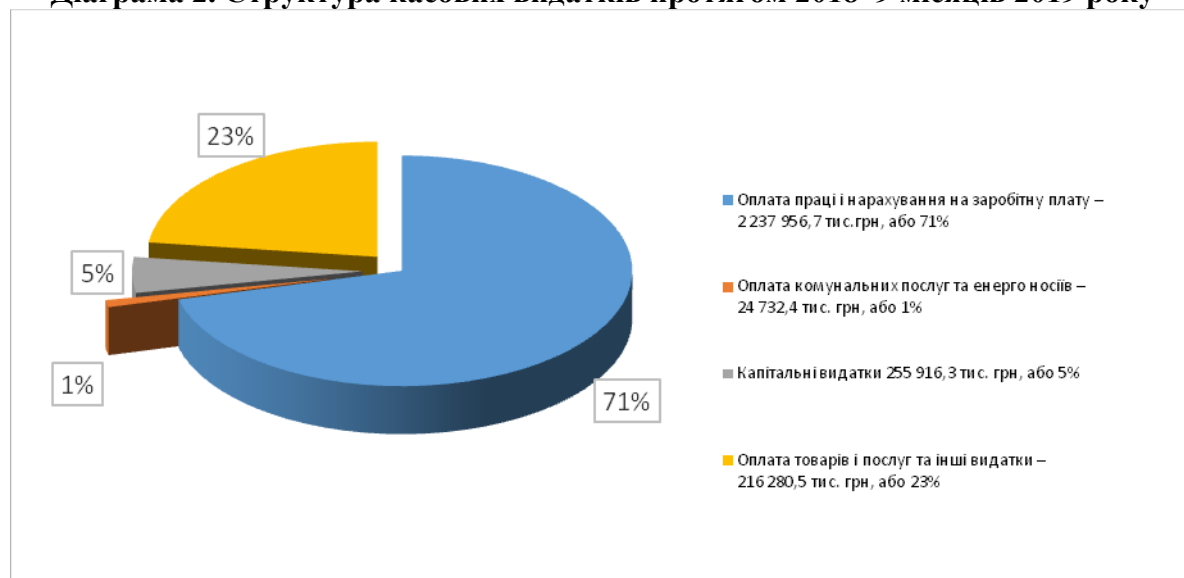
Аудитом встановлено, що в порушення пункту 2 розділу IV Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 24.01.2012 № 44, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.02.2012 за № 196/20509 (далі – Порядок № 44), у пояснювальній записці за 2018 рік до зведеної бюджетної звітності ВС як головного розпорядника бюджетних коштів **не зазначено причин невикористання відкритих асигнувань.**

Загалом станом на 01.01.2019 не використано 55 039,7 тис. грн, асигнувань загального фонду, зокрема, **17 989,0 тис. грн у зв'язку з відсутністю підстав для оплати (КЕКВ 2710 – 17 750,0 тис. грн та КЕКВ**

2730 – 239,0 тис. грн), що свідчить про неналежне планування бюджетних асигнувань та неефективне управління бюджетними коштами.

Всього з метою забезпечення діяльності ВС протягом 2018–9 місяців 2019 року проведено касових видатків на загальну суму 2 734 885,9 тис. грн (у 2018 році – 1 405 654,6 тис. грн, за 9 місяців 2019 року – 1 329 231,3 тис. грн), структуру яких відображено на діаграмі 2.

Діаграма 2. Структура касових видатків протягом 2018–9 місяців 2019 року

Згідно з діаграмою 2 на оплату праці з нарахуваннями спрямовано 71 відс. видатків (2 237 956,7 тис. грн); на придбання товарів і послуг та інші видатки – 23 відс. (216 280,1 тис. грн); на капітальні видатки – 5 відс. (255 916,5 тис. грн); на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 1 відс. (24 732,6 тис. грн).

Аналізом стану розрахунків з дебіторами і кредиторами встановлено, що відповідно до звіту про заборгованість за бюджетними коштами (форма 7д) за загальним фондом за 2018 рік (зведена) дебіторська заборгованість становила 258,1 тис. грн, зокрема прострочена за:

- КЕКВ 2111 – **24,4 тис. грн**, виникла у листопаді 2016 року внаслідок зайво виплачених судді ВССУ коштів. За позовом ВССУ заочним рішенням Дніпровського районного суду м. Києва від 09.07.2019 у справі № 755/2258/17 ухвалено стягнути із судді вказану заборгованість;

- КЕКВ 2250 – **15,5 тис. грн**, у зв'язку зі скасуванням відрядження працівників ВСУ в 2017 році, для якого здійснено авансовий платіж за авіаквитки ПП «ВІПО КОМПАНІ», повернення зазначених коштів фактично неможливе, заборгованість є безнадійною до стягнення.

Довідково. Відповідно до пункту 3.5 розділу III Порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.04.2014 № 372, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.04.2014 за № 426/25203, дебіторська заборгованість, строк позовної давності якої минув і яка є безнадійною до стягнення, списується за

результатами інвентаризації розрахунків на підставі рішення керівника установи з відображенням зміни результатів виконання кошторису.

Відповідно до звіту про заборгованість за бюджетними коштами (форма 7д) за спеціальним фондом за 2019 рік (зведена) прострочена дебіторська заборгованість на 01.10.2019 становила **3 000,0 тис. грн**, яка прийнята ВС від ВССУ (у зв'язку з ліквідацією) відповідно до акта прийняття-передачі від 26.12.2017. Сума віднесена на винну особу – ТОВ ВП «Побутремонтбудматеріали» у зв'язку з нестачею (крадіжкою) цінностей, які знаходились на відповідальному зберіганні.

Довідково. За результатами аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя ВССУ, проведеного Рахунковою палатою у 2015 році (звіт затверджений рішенням Рахункової палати від 11.08.2015 № 1-1), встановлено фактичну відсутність каркасів буронабивних паль залишковою вартістю 3 000,0 тис. грн (без ПДВ). Оболонським РУ ГУ МВС України в м. Києві відкрито кримінальне провадження № 12015100050006972 з попередньою правовою кваліфікацією за ч. 5 ст. 191 КК України стосовно посадових осіб ПрАТ «Київфундаментбуд», які, зловживаючи своїм службовим становищем, здійснили розкрадання товарно-матеріальних цінностей, переданих їм на відповідальне зберігання ТОВ ВП «Побутремонтбудматеріали».

На час аудиту ВС отримано інформацію, що в Оболонському УП ГУНП у м. Києві досудове розслідування за вказаним кримінальним провадженням триває та проводиться ряд слідчих (розшукових) дій, спрямованих на встановлення майна та притягнення винних осіб до відповідальності. У межах цього кримінального провадження жодній особі про підозру не повідомлено.

За пошуком через мережу Інтернет в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі - ЄДР) станом на 29.10.2019 знайдено інформацію про порушення ПрАТ «Київфундаментбуд» (ЄДРПОУ 33056977) справи щодо банкрутства (usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch). За інформацією ВС, ТОВ «Побутремонтбудматеріали» заявило претензію за боргами і включено до складу кредиторів ПрАТ «Київфундаментбуд».

Фактично посадовими особами ВС (до 26.12.2017 посадові особи ВССУ) заходів щодо погашення 3 000,0 тис. грн дебіторської заборгованості, яка утворилась у грудні 2015 року, не вживалось. Протягом періоду загальної позовної давності (три роки) у ВССУ та Верховному Суді претензійно-позовна робота щодо стягнення зазначеної заборгованості не проводилася.

Внаслідок несвоєчасного стягнення дебіторської заборгованості виникли ризики нанесення збитків державі на суму 3 039,9 тис. гривень.

Отже, видатки загального та спеціального фондів проведено ВС в обсягах та за напрямками, що відповідають затвердженим кошторисним асигнуванням на 2018 рік–9 місяців 2019 року. Водночас внаслідок неефективного управління бюджетними коштами частину відкритих асигнувань (17 989,0 тис. грн) розпорядником коштів у 2018 році не використано та повернено до державного бюджету.

Оцінка використання бюджетних коштів на оплату праці

Аналіз звітних даних засвідчив, що найбільшу питому вагу касових видатків загального фонду Верховного Суду за КПКВК 0551010 в 2018 році та за 9 місяців 2019 року становлять видатки на оплату праці (82,6, та 78,1 відс. відповідно). Касові видатки за КЕКВ 2110 становили 17 89 336,4 тис. грн (у 2018 році за загальним фондом – 866798,5 тис. грн, за спеціальним – 22215,3 тис. грн, за 9 місяців 2019 року – 668997,1 тис. грн і 231325,5 тис. грн відповідно).

За результатами аналізу структури нарахованої заробітної плати встановлено, що в загальній сумі нарахувань за 2018 рік (888 855,2 тис. грн) 33,6 відс. становлять посадові оклади та винагорода (299 062,5 тис. грн), 29,0 відс. – надбавки та доплати обов'язкового та стимулюючого характеру (257 682,5 тис. грн), 16,8 відс. – щомісячні премії (149 213,7 тис. грн), 20,6 відс. – матеріальна допомога на оздоровлення та вирішення соціально-побутових потреб й інші виплати (182 896,5 тис. грн). За 9 місяців 2019 року в загальній сумі нарахувань (899 932,9 тис. грн) 33,9 відс. – посадові оклади (304 890,6 тис. грн), 37,4 відс. – надбавки та доплати обов'язкового та стимулюючого характеру (336 509,7 тис. грн), 3,4 відс. – щомісячні премії (30 833,5 тис. грн), 25,3 відс. – матеріальна допомога на оздоровлення та вирішення соціально-побутових потреб й інші виплати (227 699,1 тис. грн).

Аналізом структури нарахованої заробітної плати суддям Верховного Суду за 2018 рік встановлено, що в загальній сумі нарахувань (382 320,6 тис. грн) 50,1 відс. – посадові оклади (191 497,0 тис. грн), 29,3 відс. – надбавки та доплати обов'язкового та стимулюючого характеру (112 022,6 тис. грн), 5,1 відс. – матеріальна допомога на оздоровлення (19 326,8 тис. грн), 15,5 відс. – інші виплати (59 474,2 тис. грн). За 9 місяців 2019 року в загальній сумі нарахувань (445 263,3 тис. грн) 46,4 відс. – посадовий оклад (206 564,0 тис. грн), 30,7 відс. – надбавки та доплати обов'язкового та стимулюючого характеру (136 628,6 тис. грн), 22,9 відс. – матеріальна допомога на оздоровлення й інші виплати (102 070,7 тис. грн).

Преміювання працівників Верховного Суду у 2018 році та за 9 місяців 2019 року здійснювалося в межах кошторисних призначень та економії фонду оплати праці.

Перевірку розрахунків з оплати праці здійснено вибіркоким способом із застосуванням за періоди січень-лютий, липень-серпень, вересень-листопад, грудень відповідного року генератора випадкових чисел та монетарної вибірки. Відхилень щодо нарахування заробітної плати та інших виплат окремим працівникам не встановлено.

У 2018 році Верховним Судом укладено 7 договорів з 7 особами, які залучалися до здійснення функцій технічного нагляду, за 9 місяців 2019 року – 4 договори з 4 особами. Відповідно до цих договорів та на підставі актів приймання-передачі наданих послуг за рахунок державного бюджету здійснено перерахування коштів у 2018 році у загальній сумі 193,5 тис. грн (у тому числі 19,6 тис. грн технічний нагляд за поточним ремонтом), з них податки та збори – 30,9 тис. грн; за 9 місяців 2019 року – 475,4 тис. грн, з них податки та збори – 76,0 тис. гривень.

Слід зазначити, що за об'єктом «Консервація будівництва на перетині бульв. Дружби Народів та вул. Старонаводницької...» кошти на здійснення технічного нагляду включені до відповідних зведених кошторисних розрахунків вартості об'єкта будівництва.

Відповідно до Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету²⁴ (далі – Інструкція № 333) видатки на експертизу проектної документації, авторський, технічний нагляд, за сертифікат відповідності закінченого будівництвом об'єкта здійснюються за тим кодом економічної класифікації видатків бюджету, за яким здійснюються роботи, якщо це обумовлено кошторисом проведених робіт, та є складовою загальної вартості зазначених робіт (підпункти 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 пункту 3.1 глави 3 у редакції від 01.01.2019).

Довідково. Редакція цих пунктів Інструкції № 333 від 04.04.2017: «виготовлення проектно-кошторисної документації на будівництво будівель, споруд і об'єктів та виконання супровідних робіт, які відповідно до державних будівельних норм є складовою частиною загальної вартості зазначених робіт.»

Відповідно до глави 10 Правил визначення вартості будівництва (ДСТУ Б Д.1.1-1:2013) на утримання служби замовника включаються кошти (в тому числі на здійснення технічного нагляду) в обґрунтованому розмірі, який, як правило, становить до 2,5 відс. підсумку глав 1-9, графи 7 (підпункт 5.8.13).

Таким чином, внаслідок недотримання вимог Інструкції № 333, проведення видатків Верховним Судом на здійснення технічного нагляду за об'єктом «Консервація будівництва на перетині бульв. Дружби Народів та вул. Старонаводницької...» за КЕКВК 2110 у загальній сумі 127,5 тис. грн (7,1 тис. грн у 2018 році та 120,4 тис. грн за 9 місяців 2019 року) не відповідає економічній сутності платежу.

Довідково. Під час аудиту зазначене порушення Верховним Судом призупинено і відповідно до додаткової угоди від 22.10.2019 № 2 дію договору цивільно-правового характеру від 14.01.2019 № 2-19 припинено.

Дослідженням питання оплати праці в судах, що ліквідовуються, встановлено, що за 2018 рік та 9 місяців 2019 року на виплату суддівської винагороди з нарахуваннями суддям, які не здійснюють правосуддя, та оплати праці державним службовцям, іншим працівникам судами використано кошти державного бюджету у сумі **82337,2 тис. грн, 119 160,3 тис. грн і 3 327,8 тис. грн** відповідно (у 2018 році – 37 029,8 тис. грн, 9 7 804,3 тис. грн, 2 479,4 тис. грн, за 9 місяців 2019 року – 45 307,4 тис. грн, 21 356 тис. грн і 848,4 тис. грн відповідно).

Згідно з Положенням про помічника судді суду загальної юрисдикції, затвердженим рішенням Ради суддів України від 25.03.2011 № 14 (втратило чинність 18.05.2018), з моменту закінчення (припинення) повноважень судді з відправлення правосуддя помічник судді може тимчасово виконувати обов'язки помічника іншого судді, а у разі відсутності згоди помічника виконувати обов'язки помічника іншого судді або працівника апарату суду, його може бути звільнено з посади на підставі пункту 6 частини першої статті 36 Кодексу

²⁴ Затверджена наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333

законів про працю України (п. 17). До обов'язків помічника віднесено участь в розгляді судових справ, підготовка проектів судових рішень, підбір актів законодавства щодо конкретної судової справи тощо (п. 20).

Згідно з Положенням про помічника судді, затвердженим рішенням Ради суддів України від 18.05.2018 № 21, у разі тривалої (понад два місяці) відсутності судді (соціальна відпустка, відрядження, відсторонення від посади тощо), а також з моменту закінчення (припинення) повноважень судді з відправлення правосуддя з визначених законом підстав або звільнення судді з займаної посади, припинення повноважень члена Ради суддів України у встановленому законом порядку, помічника (помічників) судді за його (їх) згодою за наказом керівника апарату суду може бути переведено на іншу посаду працівника Апарату суду, яка не належить до посад державної служби.

Крім того, у зазначених випадках на такого (таких) помічника (помічників) судді може на певний строк у встановленому законом порядку покладатися виконання повноважень додаткового помічника іншого судді (суддів), в якого (яких) найбільше судове навантаження, про що на підставі подання відповідного судді та особистої заяви помічника судді видається наказ керівника Апарату суду.

У разі відсутності згоди помічника (помічників) судді на переведення на іншу посаду працівника Апарату суду чи виконання повноважень додаткового помічника іншого судді, або за умови неможливості переведення працівника за його згодою на посаду помічника судді або іншу посаду в Апараті суду, **він (вони) підлягає (підлягають) звільненню** з посади на підставі пункту 2 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України.

З 15 грудня 2017 року працівники патронатної служби Апаратів судів, що ліквідовуються (помічники судді), не виконують обов'язки помічників суддів, оскільки судді судів, що ліквідовуються, після 15.12.2017 не відправляли правосуддя. Ліквідаційні комісії не здійснили із дотриманням вимог законодавства необхідних заходів з переведення або звільнення помічників суддів. За 2018 рік та 9 місяців 2019 року на оплату праці з нарахуваннями зазначеним працівникам використано коштів державного бюджету у загальній сумі **13 390,2 тис. грн (у 2018 році – 10 919,3 тис. грн, за 9 місяців 2019 року – 2 470,9 тис. гривень).**

У зв'язку з прийняттям **Закону № 193**, яким передбачено зменшення чисельності суддів ВС до 100 штатних одиниць, при фактичній чисельності 192 судді ВС, виникають обставини для припинення здійснення правосуддя ще 92 суддями ВС, які призначались безстроково і можуть бути звільнені за умови дотримання їх конституційних прав.

Довідково. З дня набрання чинності цим Законом повноваження членів ВККС припиняються. ВККС протягом двох місяців з дня формування її нового складу проводить відбір суддів до касаційних судів у складі ВС із числа суддів відповідних касаційних судів ВС за критеріями професійної компетентності, етики та добросовісності. Останнім днем роботи судді касаційного суду у складі Верховного Суду, який не пройшов процедури відбору, є дата, зазначена у рішенні ВРП.

З огляду на черговий етап реформ Рахункова палата вказує на наявність ризиків неефективного використання бюджетних коштів на утримання суддів,

які не здійснюють правосуддя, а також на оплату праці помічників суддів, які не виконують своїх обов'язків.

Таким чином, у 2018 році та за 9 місяців 2019 року ВС забезпечено законне використання коштів на оплату праці.

Разом з тим, тривала процедура ліквідації судів гальмує судову реформу та є тягарем для держави через надлишкові непродуктивні витрати (204 825,3 тис. грн), зокрема на виплату суддівської винагороди суддям, що не здійснюють правосуддя (82 337,2 тис. грн), на оплату праці помічників суддів, які не виконують своїх обов'язків (13 390,2 тис. грн), та відповідних працівників апаратів судів, що ліквідовуються. Подальше реформування Верховного Суду у частині зменшення максимальної чисельності суддів до 100 створює ризики непродуктивного використання бюджетних коштів.

Оцінка використання коштів на оплату комунальних послуг та енергоносіїв

За зведеними показниками індивідуальних кошторисів ВС, ВГСУ, ВСУ, ВАСУ та ВССУ на 2018–9 місяців 2019 року за КПКВК 0551010 (зі змінами) загальна сума затверджених бюджетних асигнувань за КЕКВ 2270 становила 43 315,7 тис. грн, з них за загальним фондом 23 189,7 тис. грн, за спеціальним – 20 126,0 тис. грн, проведено касових видатків 24 732,4 тис. грн, з них за загальним фондом 16 250,5 тис. грн, за спеціальним – 8 481,9 тис. гривень. Видатки за напрямами використання наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Обсяги видатків за КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» протягом 2018–9 місяців 2019 року

тис. грн

Напрямок КЕКВ	2018 рік				9 місяців 2019 року			
	заг. фонд		спецфонд		заг. фонд		спецфонд	
	затверд- жено	касові видатки	затверджено	касові видатки	затверд- жено	касові видатки	затверд- жено	касові видатки
2271	4485,0	4485,0	7707,4	4616,8	5910,8	2369,7	5826,6	1856,8
2272	382,8	309,5		0,0	485,2	221,9		0,0
2273	6147,6	6010,7	2137,5	344,1	5553,7	2675,8	4263,9	1641,1
2274	26,6						32,7	
2275					198,0	177,9	157,9	23,1
Всього	11042,0	10805,2	9844,9	4960,9	12147,7	5445,3	10281,1	3521,0

Дані таблиці 4 засвідчують, що касові видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв проведено в межах затверджених асигнувань.

Наказами керівника Апарату ВС від 21.02.2018 № 25/1-ОД та від 30.01.2019 № 4/1 затверджено ліміти споживання теплової енергії, водопостачання та водовідведення, електричної енергії на 2018 та 2019 роки відповідно, згідно з якими встановлено обсяги споживання комунальних послуг та енергоносіїв у натуральних показниках.

Відповідно до пункту 5 розділу XII Закону № 1402 ВС створено на матеріально-технічній базі ВСУ, ВССУ, ВГСУ та ВАСУ, які розміщуються в окремих будівлях.

Так, ВС розрахунки за комунальні послуги здійснено за окремими договорами, а саме: про надання послуг та про відшкодування витрат, понесених Казенним підприємством спеціального приладобудування «Арсенал» (далі – КПСП «Арсенал») та Національним університетом оборони України імені Івана Черняхівського (далі – НУО) за надані комунальні послуги.

Вибірковою перевіркою правильності та достовірності відшкодування витрат за комунальні послуги та енергоносії встановлено, що за адресою: м. Київ, вул. Московська 8, в розрахунках за спожиті послуги, які виставлялись КПСП «Арсенал» для оплати в 2018 році, частково не засвідчено підписами відповідних посадових осіб ВС та ДП «ДЕО» достовірність внесеної інформації та вихідних даних, які є складовою для таких розрахунків.

Показники отриманих комунальних послуг за видами та обсягами зі складанням документів відображались працівниками відділу управління організації розпорядження державним майном ВС у відповідних журналах.

Наказами ВС на відповідальних осіб у 2018 році не покладались обов'язки з контролю за здійсненням розрахунків за договорами із постачальником комунальних послуг, зокрема КПСП «Арсенал», щодо застосування тарифів та цін, встановлених для бюджетних установ.

Згідно з пунктом 2 розділу IV Положення про порядок ведення договірної роботи у Верховному Суді, затвердженого наказом керівника Апарату ВС від 22.02.2019 № 33-ОД, розрахунки за договором здійснюються на умовах, визначених у відповідному договорі. Візування рахунків здійснюється працівниками відповідальних структурних підрозділів та їх керівниками, заступником керівника апарату – керівником секретаріату відповідного касаційного суду (якщо закупівля стосується відповідного касаційного суду), управлінням юридичного забезпечення, фінансово-економічним управлінням.

Під час вибіркового огляду систем енерго-, тепло- та водозабезпечення адміністративних будинків ВС встановлено, що Касаційний цивільний суд у складі ВС (далі – КЦС ВС) розміщено у будівлі № 1, літ. А (ліва та центральна частини корпусу) за адресою: проспект Повітрофлотський, 28, загальною площею 14 966,48 м². Водночас КЦС ВС (до 2018 року ВССУ) розташовані у правій частині вказаної будівлі приміщення площею 10 772,02 м² більше 5 років не використовуються.

На час аудиту в цій частині будівлі здійснюється реставраційний ремонт для пристосування приміщень до потреб ВС. При цьому земельну ділянку, на якій розміщується будівля та інженерні мережі, за адресою: м. Київ, проспект Повітрофлотський, 28, у власність ВС від Міноборони не передано.

Аудитом встановлено, що протягом 5 років залишається невирішеним питання передачі на баланс ВС також приладів (вузлів) обліку холодної води, тепла та електричної енергії, зовнішніх мереж водопостачання, теплопостачання, електропостачання, каналізаційної мережі, трансформаторів ТМ-630, теплового пункту тощо, про що Рахунковою палатою вже вказувалось

під час проведення попереднього контрольного заходу (Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на здійснення правосуддя Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затверджений рішенням Рахункової палати від 11.08.2015 № 1-1).

Наказами керівника Апарату ВС від 21.02.2018 № 25-од та від 30.01.2019 № 4-аг затверджено заходи з енергозбереження і скорочення витрат на комунальні послуги та енергоносії у 2018 та 2019 роках відповідно, в яких обсяги зменшення споживання комунальних послуг та енергоносіїв у натуральних показниках, а саме: тепла в Гкал, води в куб. м та електроенергії в Квт/год, не визначалися.

ВС аналіз ефективності впровадження заходів на підставі натуральних показників і зменшення витрат на комунальні послуги та енергоносії не здійснювався, що створює ризики неекономного використання бюджетних коштів.

Оцінка використання коштів на поточні та капітальні трансферти підприємствам

Аудитом встановлено, що у періоді, який досліджувався, чинним був Статут державного підприємства «Дирекція з експлуатації та обслуговування», затверджений наказом Голови ВС від 29.12.2017 № 11-ОД та зареєстрований Солом'янською районною державною адміністрацією міста Києва (далі – Статут).

Відповідно до пункту 1.1 Статуту ДП «ДЕО» належить до сфери управління ВС та здійснює діяльність для сприяння організаційного забезпечення діяльності ВС у частині матеріально-технічного, побутового та транспортного обслуговування.

Діяльність і виробничі потреби ДП «ДЕО» фінансуються за рахунок коштів, передбачених державним бюджетом на фінансування відповідних видатків ВС, та коштів, отриманих ДП «ДЕО» від ведення комерційної діяльності (пункт 1.4 Статуту).

При плануванні потреби на 2018 та 2019 роки розрахунки видатків здійснювалися керівництвом ДП «ДЕО» як одержувача коштів відповідно до розпоряджень керівника апарату ВС, згідно з якими потреба у коштах на 2018 рік становила 36 167,9 тис. грн, на 2019 рік – 47 575,4 тис. гривень.

Під час дослідження напрямів використання отриманих ДП «ДЕО» з державного бюджету коштів щодо законного та цільового використання встановлено, що **план використання бюджетних коштів на 2018 рік у розмірі 36 167,9 тис. грн** затверджено 15.01.2018 директором ДП «ДЕО» та погоджено в.о. керівника апарату ВС. Протягом 2018 року на підставі погоджених керівником апарату ВС довідок про зміни план збільшено на 4 467,6 тис. гривень.

План використання бюджетних коштів на 2019 рік у розмірі 47 584,4 тис. грн затверджено директором ДП «ДЕО» 11.01.2019 та погоджено

14.01.2019 керівником Апарату ВС. Протягом 9 місяців 2019 року на підставі погоджених керівником апарату ВС довідок про зміни план збільшено на 2 783,3 тис. гривень.

Загальний стан забезпечення та використання за напрямками ДП «ДЕО» коштів, отриманих з державного бюджету за КЕКВ 2610 та 3210 за період аудиту, наведено у таблиці 5.

Таблиця 5

**Інформація про стан забезпечення та використання за напрямками ДП «ДЕО»
бюджетних коштів у 2018 році та
протягом 9 місяців 2019 року**

КЕКВ	Напрями використання	2018 рік		9 місяців 2019 року	
		Забезпечено (тис. грн)	Використано ДП «ДЕО» (тис. грн)	Забезпечено (тис. грн)	Використано ДП «ДЕО» (тис. грн)
2610 Поточні видатки		42 404,9	40 960,3	36 939,1	35 186,8
2110	Заробітна плата	25 342,2	25 309,1	24 476,6	24 052,5
2120	Нарахування на заробітну плату	5 575,3	5 508,5	5 384,9	5 253,1
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	10 740,3	9 513,1	6 388,6	5 554,5
2220	Медикаменти та перев'язувальні матеріали	9,0	8,9	9,0	0
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	621,6	551,1	630,3	0
2250	Видатки на відрядження	23,8	15,9	18,0	300,5
2282	Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	85,9	46,9	31,7	11,9
2800	Інші поточні видатки	6,8	6,8	-	-
3210 Капітальні видатки		1 367,9	161,5	687,6	21,2
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	1 367,9	161,5	687,6	21,2
Всього:		43 772,8	41 121,8	37 626,7	35 208,0

Довідково. Залишок невикористаних коштів ДП «ДЕО» на кінець 2018 року становив 2651,0 тис. грн, який наприкінці 2018 року повернено до спеціального фонду ВС. Відповідно до даних казначейських виписок станом на 01.01.2019 залишків коштів на реєстраційному рахунку ДП «ДЕО», на якому здійснювались операції з бюджетними коштами, немає.

Відповідно до пункту 7.7 Статуту директор ДП «ДЕО» затверджує за погодженням із ВС структуру і штатний розпис ДП «ДЕО». Штатні розписи ДП «ДЕО» на 2018²⁵ (352 шт. од. з місячним фондом заробітної плати за посадовими окладами 1 508,2 тис. грн) та на 2019²⁶ роки (у кількості 349 шт. од. з місячним фондом заробітної плати 1 695,1 тис. грн) затверджено директором ДП «ДЕО» та погоджено керівником Апарату ВС.

На 01.10.2019 штатна чисельність працівників ДП «ДЕО» становила 352 од., фактична – 238 одиниць.

²⁵ Протягом 2018 року до штатного розпису зміни не вносилися.

²⁶ Протягом 9 місяців 2019 року до штатного розпису один раз вносилися зміни, які погоджені керівництвом ВС.

Аудитом засвідчено, що протягом II півріччя 2018–9 місяців 2019 року **фактична чисельність** водіїв становила **37– 38 одиниць**. При цьому **штатна чисельність** водіїв (не враховуючи трактористів) на 01.01.2018, 01.01.2019 та 01.10.2019 була незмінною і становила **70 одиниць**.

Під час аудиту на підставі наказу ДП «ДЕО» від 28.10.2019 № 30-АГ проведено інвентаризацію транспортних засобів, якою засвідчено, що станом на 28.10.2019 в розпорядженні ДП «ДЕО» знаходяться 45 автомобілів, з них один обліковується на балансі ДП «ДЕО», інші 44 передані ВС в оперативне управління ДП «ДЕО».

Таким чином, керівником ДП «ДЕО» та керівником апарату ВС при визначенні штатної чисельності водіїв як на 2018, так і на 2019 рік не бралась до уваги кількість наявних автомобілів, що призвело до значної кількості вакантних посад водіїв станом на 01.01.2018, 01.01.2019 та 01.10.2019. Оскільки фінансування ДП «ДЕО» відбувалось з урахуванням не фактичної, а штатної чисельності працівників, зазначене спричинило виникнення економії фонду заробітної плати.

При визначенні штатної чисельності водіїв як на 2018, так і на 2019 рік враховувалась кількість автомобілів, яку передбачалось прийняти від ВСУ, але такої передачі не здійснено і дотепер. Як наслідок виникла значна кількість вакантних посад водіїв станом на 01.01.2018, 01.01.2019 та 01.10.2019.

Неукомплектованість штату водіїв ДП «ДЕО» протягом 2018–9 місяців 2019 року зумовила економію фонду заробітної плати у сумі 5501,1 тис. грн (2921,8 тис. грн – 2018 рік, 2579,3 тис. грн – 9 місяців 2019 року), які в подальшому спрямовувались на заохочувальні виплати працівникам (премії, премії до державних та професійних свят тощо).

Довідково. Середня заробітна плата працівників підприємства у 2018 році становила 8861,69 грн., за січень-вересень 2019 року – 11229,22 гривень.

Отже, внаслідок ухвалення зазначених управлінських рішень ДП «ДЕО» за погодженням із керівництвом ВС протягом 2018–9 місяців 2019 року неекономно використано 5 501,1 тис. гривень.

2.3. Оцінка стану забезпечення належних умов для виконання повноважень Верховного Суду

Щодо оцінки матеріально-технічного забезпечення

Аналізом даних, відображених у (ф. 5-дс), встановлено, що на кінець 2018 року²⁷ вартість необоротних активів становила **399 716,1 тис. грн** (у т. ч. основні засоби – **385 061,4 тис. грн**, інші необоротні матеріальні активи – **13 872,2 тис. грн**), з них **31 598,0 тис. грн** – вартість повністю амортизованих основних засобів, які продовжують використовуватися, **782,5 тис. грн** – матеріальні активи (авторське та суміжні з ним права).

У 2018 році за рахунок інших джерел власних надходжень (ф. 4-2д) придбано основних засобів на **335,3 тис. грн** – отримання благодійних грантів,

²⁷ На початок звітного року вартість необоротних активів становила 0,00 тис. гривень.

дарунків, а саме в натуральній формі (бібліотечний фонд). За рахунок інших надходжень спеціального фонду (ф. 4-3д) капітальні видатки на придбання основних засобів становили **29 484,9 тис. гривень**.

Внесений розпорядникам бюджетних коштів капітал на **01.01.2019** становив **399 548,5 тис. грн** (за загальним фондом 354 753,8 тис. грн за спеціальним – 44 794,7 тис. грн), на **01.10.2019** – **524 861,8 тис. грн** (за загальним фондом 395 823,9 тис. грн, за спеціальним – 129 037,9 тис. гривень).

Капітальні інвестиції за 2018 рік в основні засоби – **157 988,6 тис. грн**, в інші необоротні активи – **2 436,6 тис. гривень**.

Станом на 01.01.2019 у ВС обліковувались запаси на загальну суму 17249,6 тис. грн, на 01.10.2019 – 25 344,5 тис. гривень.

Вибірковою інвентаризацією, проведеною під час аудиту, станом на 15.10.2019 розбіжностей між фактичною наявністю матеріальних активів та зобов'язань і даними бухгалтерського обліку (лишків, нестач) не виявлено.

Аудитом у частині організації ведення складського обліку встановлено, що матеріально відповідальними особами, якими проводиться приймання та видача матеріальних цінностей, здійснюється звіряння залишків за оборотною відомістю з працівниками фінансового управління один раз на місяць та в ручному режимі ведеться облік матеріальних цінностей.

Програмний комплекс IS-PRO, що використовується в бухгалтерському обліку ВС, передбачає модуль складського обліку, який на сьогодні не пристосований до використання на складі складником. Матеріально відповідальні особи мають доступ до **програмного комплексу IS-PRO** як користувачі без можливості внесення відомостей про рух ТМЦ (підтверджено матеріалами внутрішнього аудиту).

Керівником Апарату ВС наказом від 12.02.2019 № 6-АГ (у редакції наказу від 12.07.2019 № 13-АГ) затверджено ліміти використання канцелярських товарів у Верховному Суді відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 710 «Про ефективне використання державних коштів» (далі – постанова № 710) з метою ефективного і раціонального використання державних коштів, передбачених на утримання ВС.

Аудитом встановлено, що ВС не включено до Переліку органів державної влади, що використовують кошти державного бюджету, які мають затверджувати заходи щодо ефективного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету, затвердженого **постановою № 710**. Водночас у зазначеному переліку міститься ВСУ, отже, зміни до **постанови № 710 не вносились**.

За 9 місяців 2019 року придбано матеріальних цінностей за КЕКВК 3110 (ф. 4-3д спеціальний фонд) на загальну суму **26 401,3 тис. гривень**.

За результатами аудиту встановлено, що ВС не використовує частини придбаного у грудні 2018 року комп'ютерного обладнання (договір від 17.12.2018 № 345-18 на загальну суму 2 303,9 тис. грн), а саме: протяжник кольоровий сканер Avisision AD 240U в кількості 22 од., загальною вартістю

554,4 тис. грн; принтер штрих-коду Epson LQ-630 в кількості 11 од., загальною вартістю 132,0 тис. грн; багатофункціональний кольоровий лазерний пристрій Canon I RC1225iF в кількості 3 од., загальною вартістю 60,8 тис. гривень.

Станом на 16.10.2019 це обладнання на загальну суму **747,2 тис. грн** обліковується на складі (підтверджено інвентаризацією) та не використовується.

Під час аудиту на офіційний запит Рахункової палати від 18.10.2019 № 07-2858 від ліквідаційних комісій отримано інформацію про виконання судами, що ліквідовуються, **розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 № 841-р «Про закріплення державного майна за Верховним Судом України».**

Зокрема, згідно із ч. 4 ст. 105 Цивільного кодексу України до ліквідаційної комісії ВСУ з моменту призначення перейшли повноваження щодо управління справами суду, а голова та члени ліквідаційної комісії представляють суд у відносинах з третіми особами та виступають у суді.

Неодноразові листи ліквідаційної комісії до в.о. Голови ВСУ Гуменюка В. І. із проханням не перешкоджати роботі ліквідаційної комісії, в тому числі веденню бухгалтерського обліку, виплаті суддівської винагороди суддям та заробітної плати працівникам апарату ВСУ, передачі державного майна, оплаті комунальних та поточних рахунків, повністю ігноруються.

Ураховуючи викладене, станом на 21.06.2018 у ліквідаційної комісії не було доступу до жодних документів, у тому числі бухгалтерських, архівних баз даних та матеріальних цінностей, а також комп'ютерної техніки, на якій встановлено необхідні для роботи програми.

Згідно з наданою ліквідаційною комісією інформацією державне майно, яке залишилось непереданим до ВС, фактично знаходиться на балансі ВСУ, окремі матеріальні цінності знаходяться в приміщенні ВС та частково використовуються.

Інвентаризація непереданих матеріальних цінностей, що використовуються працівниками ВС, протягом 2018 та 9 місяців 2019 року не здійснювалась.

Під час аудиту комісією ВС проведено огляд 71 од. транспортних засобів, не переданих ВСУ до ВС, що знаходяться на території ВС за адресою: м. Київ, вул. П. Орлика 4, 8, за результатами якого складено акт від 23.10.2019 б/н, в якому зафіксовано відсутність номерних знаків на цих засобах.

Оглядом встановлено, що частина транспортних засобів має пошкодження кузовних частин та скла; засоби здебільшого мають незадовільний зовнішній вигляд (корозія кузова, дисків коліс та гальмівних дисків), що може бути спричинено тривалою неексплуатацією.

Відповідно до базових технічних нормативів та регламентів тривале невикористання (простій) транспортних засобів за умов неналежної підготовки призводить до виведення з ладу основних вузлів та деталей та, як наслідок, до необхідності витрачання значних ресурсів для повернення їх в експлуатацію. Зокрема, виходять з ладу акумуляторні батареї, пересихають, тріскаються та деформуються шини, ущільнювачі, шланги, бензопроводи, привідні ремені,

сальники, втрачають властивості оливи, паливо, гальмівна та охолоджуюча рідини.

За відсутності ключів та реєстраційних документів доступ до автомобілів з метою оцінки технічного стану та придатності для подальшої експлуатації не є можливим.

Комісією з питань передачі ВС державного майна ВСУ²⁸ здійснено огляд та опис державного майна, що не передане і перебуває в оперативному управлінні ВСУ, яким користуються працівники ВС в адміністративних будинках за адресами: вул. П. Орлика, 4, 4а, та 8. Актами огляду та опису державного майна від 24.09.2019, 05.11.2019 б/н встановлено, що більшість необоротних активів не має інвентарних номерів, технічних паспортів.

Зазначене є наслідком перешкоджання ВСУ своєчасній передачі матеріальних цінностей ВС та створює ризики при збереженні майна, що може призвести до значних розходжень між даними бухгалтерського обліку ВСУ та інвентаризацією, яка має бути проведена ліквідаційною комісією ВСУ.

Таким чином, несвоєчасна передача матеріальних цінностей ВСУ до ВС зумовлює ризики неналежного збереження майна та витрачання значних ресурсів для відновлення і повернення необоротних активів в експлуатацію.

Крім того, складський облік ВС потребує вдосконалення. Програмний комплекс IS-PRO, який застосовується в бухгалтерському обліку ВС, передбачає модуль складського обліку, який на сьогодні не використовується матеріально відповідальними особами. Виявлено окремі факти непродуктивного використання бюджетних коштів, що зумовлено ухваленням управлінських рішень про закупівлю комп'ютерного обладнання на 747,2 тис. грн, яке тривалий час не введено в експлуатацію та не використовується.

Наказами ВС затверджено ліміти використання канцелярських товарів відповідно до постанови № 710, водночас до Переліку органів державної влади, що використовують кошти державного бюджету, які мають затверджувати заходи щодо ефективного та раціонального використання державних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, які використовують кошти державного бюджету, ВС не включено.

Оцінка стану забезпечення приміщеннями

На час проведення аудиту ВС розташований у м. Києві у **29 будівлях**, з яких 9 – адміністративні, 20 – господарські²⁹. Загальна площа приміщень становить 59 357,21 м² (58 631,01 м² – адміністративні, 726,2 м² – господарські), площа території (земельних ділянок) – 10,1555 га. Верховний Суд має 31 залу

²⁸Комісією з питань передачі ВС державного майна ВСУ створено згідно з наказом ВСУ від 30.07.2019 № 108-ОД.

²⁹ Будівлі отримані згідно з актами приймання-передачі від ВСУ та інших спеціалізованих судів, що ліквідовуються.

судових засідань загальною кількістю 830 місць, 13 з яких обладнані системами відеоконференцзв'язку (далі – система ВКЗ), дві конференц-зали на 287 місць.

Велика Палата та касаційні суди розташовані в окремих будівлях.

Велика Палата та Касаційний кримінальний суд знаходяться у чотирьох адміністративних будівлях (загальна площа приміщень 13 536,7 м²) за адресами: вул. П. Орлика, 4; 4а (літ. А); 4а (літ. Б); 8 (літ. А), та двох господарських – вул. П. Орлика, 8 (літ. Л, П). Велика Палата має дві зали судових засідань (100 місць), обладнані системами ВКЗ, Касаційний кримінальний суд – три зали (88 місць), дві з яких обладнані системами ВКЗ.

Касаційний цивільний суд – у трьох адміністративних будівлях (загальна площа приміщень 27 470,8 м²) за адресою: проспект Повітрофлотський, 28, літ. А; В; Г, та двох господарських – літ. Б, Д, має сім зал судових засідань (105 місць), одна з яких обладнана системою ВКЗ.

Касаційний адміністративний суд – у будівлі (загальна площа приміщення 7 671,31 м²) за адресою: вул. Московська, 8, має сім залів судових засідань (90 місць), три з яких обладнані системами ВКЗ, та одну велику залу, (220 місць) не обладнану цією системою.

Касаційний господарський суд – у будинках (загальна площа приміщення 10 678,4 м²) за адресами: вул. Копиленка, 6; вул. Голосіївська, 9 (в т. ч. 404,2 м² господарські споруди), має 10 зал судових засідань (160 місць), п'ять з яких обладнані системами ВКЗ, та конференц-залу (67 місць), обладнану системою ВКЗ.

Також ВС має земельну ділянку площею 4,299 га та об'єкт незавершеного будівництва, розташований у м. Києві на перетині бульвару Дружби Народів та вул. Старонаводницької.

Розрахунок потреби у приміщеннях (зали судових засідань із допоміжними приміщеннями; робочі приміщення суддів і приміщення керівництва суду; приміщення структурних підрозділів технічного апарату суду; приміщення для персоналу охорони суду та гарантування безпеки працівників суду; приміщення обслуговуючого призначення) ВС не проводився у зв'язку з невстановленням нормативів з урахуванням специфіки діяльності ВС.

Вимоги щодо проектування будівель судів, які поширюються на суди загальної юрисдикції, визначені державними будівельними нормами В.2.2-26:2010 «Будівлі і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010), відповідно до яких розрахунковим показником для будинків судів є кількість суддів,³⁰ **не встановлюють вимог до приміщень, в яких мають бути розміщені структури ВС.**

Довідково. Для вирішення порушеного питання ВС листом від 29.12.2018 № 3282/0/2-18 звернувся до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-

³⁰ Згідно з підпунктом 4.2 пункту 4 ДБН В.2.2-26:2010 площу та склад приміщень будинку суду слід визначати залежно від форм судочинства установи суду, виходячи із штатної чисельності суддів.

комунального господарства України з проханням вжити заходи щодо внесення змін до ДБН В.2.2-26:2010 з урахуванням специфіки здійснення судочинства ВС.

Мінрегіон листом від 05.02.2019 № 7/16.3/1720-19 повідомлено про запланований у 2019 році перегляд ДБН В.2.2-26:2010 і готовність опрацювати конкретні пропозиції під час розробки проєкту змін зазначених норм, на що ВС надано відповідні пропозиції.

Станом на 01.11.2019 зміни до ДБН В.2.2-26:2010 не внесено. Відповідно, ВС не проводився аналіз забезпечення приміщеннями та оснащення засобами для належного функціонування згідно з нормами.

Аудитом проаналізовано забезпеченість приміщеннями Касаційного адміністративного суду, розташованого за адресою: м. Київ, вул. Московська, 8.

Для дослідження цього питання використовувалися норми, визначені в підпункті 2.3 пункту 2 Державних санітарних правил і норм роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин ДСанПіН 3.3.2.007-98 (далі – санітарні норми), якими встановлено, що площа одного робочого місця має бути не менше ніж $6,0 \text{ м}^2$, об'єм не менше ніж $20,0 \text{ м}^3$.

Корисна площа для обладнання робочих місць КАС у складі ВС з урахуванням затвердженої штатної чисельності станом на 01.09.2019 (366 од.: 317 працівників апарату та 49 суддів), за розрахунками, має становити $8\,428,0 \text{ м}^2$, фактично – $6\,884,2 \text{ м}^2$, для належного розміщення не вистачає $1\,543,8 \text{ м}^2$ (крім того, в будівлі працюють 17 суддів ВАСУ та 4 члени ліквідаційної комісії).

Довідково. Відповідно до вимог частини другої статті 139 Закону № 1402 суддя забезпечується окремим кабінетом, робочим місцем та необхідними для роботи засобами.

Встановлено, що 24 судді розміщені по двоє у 12 кабінетах площею від 19 до 28 м^2 загальною площею $280,6 \text{ м}^2$ (для 17 суддів ВАСУ та працівників ліквідаційної комісії виділено 2 кабінети загальною площею $52,3 \text{ м}^2$). Працівники офісів декількох суддів розміщені по 6-9 осіб у кабінеті.

За розрахунками, для суддів необхідно 51 кабінет, для офісів суддів – теж 51. Отже, для суддів не вистачає 12 кабінетів, для офісів суддів – 15.

Також у будівлі немає приміщень для архівів судових палат і канцелярії; судові справи зберігаються в металевих шафах, розташованих у коридорах будівлі (з порушенням вимог протипожежної безпеки). Загальна площа зазначених приміщень повинна бути не менше 200 м^2 .

Таким чином, на час проведення аудиту розміщення суддів та працівників апарату Касаційного адміністративного суду не відповідає встановленим санітарним нормам.

З метою вивчення питання збільшення кількості службових приміщень проведено обстеження будівлі КАС для визначення технічного стану будівельних несучих та огорожувальних конструкцій щодо можливості реконструкції з надбудовою п'ятого поверху.

У звіті ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій» за результатами дослідження **встановлено можливість проведення реконструкції будівлі з надбудовою п'ятого поверху.** Необхідно

вжити ряд заходів з підсилення і ремонту існуючих будівельних конструкцій, заміни чи ремонту інженерних мереж для можливості сприйняття ними додаткових навантажень.

Дослідженням питання розміщення суддів та працівників апарату ВС **встановлено дефіцит площ** у будівлях за адресою: вул. П. Орлика (4, 4а та 8), для розміщення в окремих кабінетах 5 суддів Касаційного кримінального суду з офісами та працівників апарату ВС (дефіцит 133 м²), при тому, що частину приміщень займають працівники апарату і судді ВСУ, судді ВССУ, склади ВСУ, працівники прокуратури. Крім того, приміщення на вул. П. Орлика, 4, знаходиться в аварійному стані.

Ситуація може поліпшитись за умови переміщення ККС у будівлю на просп. Повітрофлотському, 28, після завершення у 2020 році реставрації правого крила будівлі.

Слід зауважити, що 07.11.2019 Законом № 193³¹ максимальну кількість суддів ВС зменшено удвічі.

Отже, з огляду на зменшення удвічі кількості суддів ВС, що зумовить зменшення штату працівників секретаріатів судів, що входять до складу ВС, та працівників патронатних служб, питання забезпеченості приміщенням структур ВС потребує додаткового вивчення.

Оцінка стану утримання приміщень

Згідно зі звітом про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду за **2018 рік** (форма 4-3д) на звітний рік затверджено капітальних видатків у сумі **397 138,4 тис. грн** (КЕКВ 3132 «Капітальний ремонт інших об'єктів» – 37 480,1 тис. грн; КЕКВ 3143 «Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури» – 359 658,3 тис. грн), фактично надійшло **74 004,3 тис. грн** (КЕКВ 3132 – 10 851,9; КЕКВ 3143 – 63 152,3 тис. грн), що відповідає касовим видаткам за звітні періоди.

Відповідно до звітів про надходження та використання коштів загального фонду (форма 2д) та про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма 4-3д) на **2019 рік затверджено** капітальних видатків у сумі **237 226,6 тис. грн** (за загальним фондом КЕКВ 3143 «Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури» – 123 350,3 тис. грн, за спеціальним: КЕКВ 3132 «Капітальний ремонт інших об'єктів» – 36 623,3 тис. грн; КЕКВ 3142 «Реконструкція та реставрація інших об'єктів» – 750,0 тис. грн; КЕКВ 3143 «Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури» – 76 503,0 тис. грн), **фактично надійшло** станом на 01.10.2019 **124 027,2 тис. грн** (за загальним фондом КЕКВ 3143 – 73 955,3 тис. грн, за спеціальним: КЕКВ 3132 – 14 710,9 тис. грн; КЕКВ 3143 – 35 361,0 тис. гривень).

³¹ Відповідно до пункту 1 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем опублікування (дата опублікування 06.11.2019, газета «Голос України»).

Також у **2018 році** ВС проведено **дев'ять поточних ремонтів** на загальну суму **7 944,5 тис. грн** у приміщеннях за адресами: проспект Повітрофлотський, 28; вул. П. Орлика, 4, 4а, 8; вул. Копиленка, 6.

За 9 місяців 2019 року ВС проведено **10 поточних ремонтів** на загальну суму **677,2 тис. грн** у приміщеннях за адресами: вул. Копиленка, 6; вул. П. Орлика, 4, 4а; проспект Повітрофлотський, 28.

Вибірковим аналізом стану проведення у 2018 році поточного ремонту³² в будівлі Касаційного господарського суду у складі ВС (вул. Копиленка, 6) встановлено, що на підставі договору з ТОВ «БК КБР» на суму **4 920,1 тис. грн** підрядником замінено шпалери на площі 3 855 м², перестелено підлогу з виправленням і заміною настилу 1 324 м².

Комісією у складі працівників ВС у присутності працівника Рахункової палати проведено контрольний огляд виконаних робіт з перестилання підлоги і заміни настилу, заміни шпалер у кабінетах, тамбурах, коридорах, за результатами якого складено акт від 30.10.2019, в якому підтверджено виконання відповідних робіт.

Вибірковий аналіз стану виконання умов договорів з проведення підрядними організаціями капітальних ремонтних робіт та надання послуг протягом 2018–9 місяців 2019 року, іншої наданої ВС інформації засвідчив таке.

Капітальний ремонт адміністративного будинку на вул. Московській, 8, корпус 5, у м. Києві (загальна сума договору **26 768,0 тис. грн**) на час проведення аудиту триває, вартість виконаних робіт за фактичними обсягами – **21 203,3 тис. грн**, з них у 2018 році – 8 030,4 тис. грн, у 2019 – 13 172,9 тис. гривень.

Під час аудиту комісією у складі представників ВС, ТОВ «Ембуд» (підрядник), інженера з технічного нагляду в присутності представника Рахункової палати проведено вибірковий контрольний обмір обсягів будівельно-монтажних робіт, виконаних протягом 2018–2019 років на об'єкті, та **виявлено факти завищення вартості робіт на загальну суму 9,5 тис. грн (без ПДВ). Ця сума підлягає поверненню до державного бюджету або має бути врахована при розрахунках за виконані роботи у майбутньому періоді.**

Довідково. Капітальний ремонт адміністративного будинку на вул. Московській, 8, корпус 5, у м. Києві на час проведення аудиту триває, будівельно-монтажні роботи здійснюються та розрахунки із підрядником продовжуються.

Невідкладні протиаварійні роботи (ремонт реставраційний) із заміни конструкцій віконних прорізів будівлі літер «А», що розташована на проспекті Повітрофлотському, 28 у Солом'янському районі м. Києва (загальна сума договору **19 802,7 тис. грн**), завершено у **2019 році**.

Продовжується реставраційний ремонт частини будівлі літер А (праве крило у вісях «21-33» та «А/2-С/2»)³³, що розташована на проспекті

³² Кабінетів, тамбурів, коридорів, розташованих на цокольному та 2, 3, 4 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 поверхах будівлі суду.

³³ Будівля основного корпусу (літер А) збудована у минулому сторіччі та є пам'яткою історії місцевого значення і відповідно до Закону України «Про охорону культурної

Повітрофлотському, 28 у Солом'янському районі м. Києва (ціна за договором **298 598,7 тис. грн**), загальна площа реставраційного ремонту **10 772,02 м²**, нормативний строк будівництва – 24 місяці. За 2018–9 місяців 2019 року освоєно коштів загального та спеціального фондів державного бюджету (КЕКВ 3143) на загальну суму **152 982,5 тис. грн** (з них за 9 місяців 2019 року – 107 955,3 тис. гривень).

Слід зазначити, що на цьому об'єкті в 2019 році підрозділом внутрішнього аудиту проведено аудит, яким встановлено такі порушення: включення необґрунтованих розрахунків до кошторису ВС, внаслідок чого завищено потребу в бюджетному фінансуванні на 17 618,03 тис. грн; внесення до локального кошторису подвоєних одних і тих же будівельних робіт, чим вартість зведеного кошторисного розрахунку завищено на 60,9 тис. грн; завищення суми оплати за здійснення авторського нагляду на 32,1 тис. гривень. За результатами аудиту порушення усунуто.

Під час аудиту комісією у складі представників ВС, ТОВ «Побутрембуд» (підрядник), інженера з технагляду в присутності представника Рахункової палати проведено контрольний огляд незавершеного об'єкта будівництва на проспекті Повітрофлотському, 28, та встановлено, що на об'єкті виконані значні обсяги будівельно-монтажних робіт: бетонування підлоги на всіх поверхах будівлі та даховому перекритті; оброблення вогнезахисними матеріалами металевих ферм даху; влаштування перегородок з подвійного гіпсокартону на підсиленому профілі та стійках зі звукоізоляцією жорсткою мінватою; виконання стель з гіпсокартону з шпатлюванням та опорядженням декором; мурування цегляних стін з влаштуванням прорізів у несучих стінах з відповідним підсиленням металевими конструкціями; штукатурки цегляних стін; виконання покрівлі повністю з листового заліза з влаштуванням накриттів виступаючих декоративних цегляних елементів фасадів; влаштування дерев'яного каркасу з дерев'яних брусків обрешітки та покрівельної гідроізоляційної мембрани; прокладення та розведення по всій будівлі трубопроводів системи опалення, водопостачання та каналізації, кабелів електромереж у гофротрубі та інші роботи відповідно до робочого проекту.

Контрольним оглядом на об'єкті підтверджено виконання комплексу робіт з влаштування відмостки навколо будівлі та здійснення гідроізоляції цегляних фундаментів будівлі; зафіксовано встановлення вікон у всій будівлі (віконні блоки дерев'яні – 324 шт., віконні блоки ПВХ – 616 шт., віконні блоки протипожежні – 24 шт., гранітні підвіконня – 942 шт.), а також виконання опорядження відкосів, що влаштовані з гіпсокартону, та монтаж нових зовнішніх відливів з листової сталі.

Довідково. Оскільки реставраційний ремонт об'єкта не закінчено, додатком № 3 до проекту Закону України «Про державний бюджет України на 2020 рік» (реєстраційний № 2000 від 15.09.2019) із загального фонду державного бюджету передбачено 150 000,0 тис. грн на видатки розвитку, підставою для включення яких є пропозиції

Верховного Суду щодо необхідності завершення реставраційного ремонту частини будівлі літер «А» (праве крило у вісях «21-33» та «А/2-С/2»), що розташована на проспекті Повітрофлотському, 28 у Солом'янському районі м. Києва.

Під час аудиту досліджено питання консервації будівництва на перетині бульвару Дружби Народів та вулиці Старонаводницької у Печерському районі м. Києва (коригування) (ціна договору **9 449,4 тис. гривень**).

Довідково. За даними інженерних вишукувань, проведених ДП «Науково-дослідний інститут будівельного виробництва», цей об'єкт належить до зсувозбереженої зони м. Києва. Схил в інженерно-геологічному плані віднесено до типу "схил в пухких породах" з перепадом висоти до 50 м. На верхній ділянці схилу знаходиться старе Звіринецьке кладовище. У ході супроводу будівництва та за результатами інструментально-геодезичних вимірів деформації підірної стіни (2) зафіксовано максимальне значення деформації, що досягає 112 мм, середнє – 68 мм. Максимальне значення деформації підірної стінки (1) досягає 14 мм, середнє – 5 мм.

З метою недопущення втрат державного бюджету та руйнування об'єкта незавершеного будівництва (внаслідок зсувів ґрунту) ВС прийнято рішення упродовж 2018, 2019 років здійснювати заходи з консервації вказаного об'єкта. Загальна сума сплачених коштів за договором становить **1 647,1 тис. грн, або 17,4 відс.** (у 2018 році – 947,1 тис. грн та у 2019 році – 700,0 тис. грн).

Під час аудиту комісією у складі представників Верховного Суду, ТОВ «БК КБР» (підрядник) у присутності представника Рахункової палати проведено вибірковий контрольний огляд обсягів виконаних робіт з консервації об'єкта (змонтованих матеріалів та обладнання), за результатами якого розбіжностей між об'ємами робіт, внесеними до актів виконаних робіт, та фактично виконаними не встановлено.

Разом з тим при проведенні 29.10.2019 контрольного огляду виконаних робіт на об'єкті комісією виявлено вертикальні та горизонтальні тріщини підірних стін, наповненість колодязів дренажної галереї водою (побудовані у 2013– 2014 роках), незважаючи на вже проведені роботи та витрачені державні кошти на консервацію будівництва.

Зазначене вимагає вжиття невідкладних заходів щодо завершення консервації об'єкта з метою попередження екологічної катастрофи.

Водночас аналіз стану забезпечення приміщеннями суддів та працівників апарату ВС засвідчив резерви приміщень за умови завершення реставраційних робіт в адмінбудівлі на проспекті Повітрофлотському, 28, та реконструкції будівлі на вул. Московській, 8, що ставить під сумнів доцільність виділення бюджетних коштів на утримання об'єкта та подальшого будівництва приміщень на перетині бульвару Дружби Народів та вулиці Старонаводницької у Печерському районі м. Києва.

Оцінка стану використання бюджетних коштів на забезпечення засобами інформатизації

Аналізом стану забезпечення ВС засобами інформатизації встановлено, що протягом 2018 року та 9 місяців 2019 року загалом використано

42 188,8 тис. грн на придбання основних засобів інформатизації³⁴, з яких 17 941,9 тис. грн у 2018 році та 24246,9 тис. грн протягом 9 місяців 2019 року.

Станом на 01.10.2019 у ВС наявні 2183 комп'ютери та автоматизовані робочі місця, 74 ноутбуки, 14 систем ВКЗ та 22 технічні засоби фіксування судового процесу.

Довідково. Визначення «автоматизоване робоче місце» міститься у наказі ВС від 17.08.2018 №136-од «Про затвердження норм забезпечення комп'ютерною технікою у Верховному Суді» (в редакції наказу керівника апарату ВС від 08.02.2019 №23-од), згідно з яким у ВС встановлено 7 видів робочих місць залежно від категорії користувачів (від судді до працівника апарату суду). Робочі місця передбачають наявність персонального комп'ютера, багатофункціонального пристрою, джерела безперебійного живлення, подовжувача та залежно від категорії користувача – додаткового монітора, ноутбука, сканера, сканера штрих-коду, телефонного апарату, навушників тощо.

Частину зазначеної комп'ютерної техніки передано ВС відповідно до пункту 5 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1402 та розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 № 841-р «Про закріплення державного майна за Верховним Судом» ВССУ, ВГСУ та ВАСУ.

Водночас від ВСУ **комп'ютерна техніка не передавалась**. Неодноразові звернення ВС щодо передачі обладнання згідно з вимогами законодавства ігноруються, що зумовило придбання ВС протягом 2018–9 місяців 2019 року необхідної комп'ютерної техніки.

Слід зазначити, що з 2183 комп'ютерів 922 (42,2 відс.) є морально і фізично застарілими, що ускладнює виконання вимог законодавства, зокрема впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС).

Оскільки станом на 01.10.2019 тільки 1261 комп'ютер відповідав сучасним вимогам, то при фактично заповнених 1583 штатних посадах³⁵ виникла потреба придбати 322 комп'ютери (автоматизовані робочі місця).

Разом з тим зміни у законодавстві (прийняття Закону № 193), згідно з якими максимальну кількість суддів ВС зменшено до 100, зумовлять зміну структури та штатної чисельності апарату ВС, відповідно, зміниться і рівень забезпеченості ВС основними засобами інформатизації.

Також протягом періоду аудиту ВС використано **17242,8 тис. грн** на придбання права користування операційними системами, офісним програмним забезпеченням та послуг з адміністрування та модернізації (доопрацювання) автоматизованих систем діловодства, з яких: 16672,8 тис. грн у 2018 році та 570,0 тис. грн протягом 9 місяців 2019 року.

Зокрема, ВС оплачено **4 815,0 тис. грн** за договором від 30.11.2018 № 302 - 18 з ТОВ «ТРАНСЛІНК КОНСАЛТИНГ» про придбання послуг з модернізації (доопрацювання) автоматизованої системи діловодства ВС (далі –

³⁴ З метою проведення аудиту оцінено наявність окремих видів комп'ютерного та мережевого обладнання, які дають змогу визначити загальний стан забезпеченості ВС засобами інформатизації.

³⁵ Які потребують забезпечення комп'ютерною технікою: судді, працівники патронатної служби та державні службовці.

АСД ВС) на базі автоматизованої системи управління документами «ДОК ПРОФ 3.0».

Станом на 01.10.2019 у ВС згідно із наказом тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату ВС від 14.12.2017 № 5/1- ОД використовуються **2 спеціалізованих програмних продукти:**

- комп'ютерна програма «Діловодство спеціалізованого суду» (далі – ДСС) у Касаційному адміністративному та Касаційному господарському судах, яка надається державним підприємством «Інформаційні судові системи» (далі – ДП «ІСС») (для обробки процесуальних документів);

- АСД ВС у Великій Палаті, Касаційному кримінальному та Касаційному цивільному судах, розробником якої є ТОВ «ТРАНСЛІНК КОНСАЛТИНГ» (для обробки процесуальних документів та всіх інших документів, не пов'язаних із судовим процесом).

Слід зазначити, що у 2018 році за послуги із супроводження програмного забезпечення для автоматизації документообігу ДСС за договором з ДП «ІСС» від 20.03.2018 № 16 сплачено **199,5 тис. грн**, за послуги у сфері інформаційних технологій код 72220000-3 за ДК 021:2015 за договором з ДП «ІСС» від 26.07.2018 №147-18 – **7 290,3 тис. гривень**.

Довідково. АСД ВС фактично передана від ВССУ відповідно до акта приймання-передачі від 02.01.2018 б/н.

Питання програмного забезпечення та апаратних компонентів АСД суду, які б забезпечили процес діловодства у Верховному Суді, опрацьовувала утворена наказом ДСА від 09.08.2017 № 848 робоча група, яка надала відповідні пропозиції.

У 2019 році ВС укладено договір з ДП «ІСС» від 03.09.2019 № 251-19 про супроводження програмного забезпечення для автоматизації документообігу, а саме ДСС, та послуги централізованого адміністрування мереж, інформаційних ресурсів та технічної підтримки на суму **1 096,4 тис. гривень**.

Встановлено, що ВС вказані продукти впроваджено тимчасово – до початку функціонування ЄСІТС, однак станом на 01.10.2019 роботу ЄСІТС фактично **не розпочато**.

Довідково. У газеті «Голос України» від 01.03.2019 № 42 (7048) опубліковано повідомлення про відкликання ДСА опублікованого в газеті «Голос України» від 01.12.2018 № 229 (6984) оголошення про створення та забезпечення функціонування ЄСІТС: відповідно до рішення ВРП від 28.02.2019 № 624/0/15-19 та враховуючи результати обговорення з судами, іншими органами та установами системи правосуддя, початок функціонування ЄСІТС відтермінується.

З огляду на те, що АСД ВС впроваджено тимчасово, використання у 2018 році коштів у сумі 4 815, 0 тис. грн на модернізацію (доопрацювання) системи є непродуктивним.

Довідково. За поясненнями ВС тимчасове впровадження АСД ВС зумовлене вимушеною дією задля належного забезпечення роботи Суду.

Встановлено, що на 01.10.2019 комплексної системи захисту інформації Верховного Суду (далі – КСЗІ ВС) **в порушення вимог статті 8 Закону України від 05.07.1994 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» не створено**.

Разом з тим у межах підготовки до створення КСЗІ ВС та побудови Національної телекомунікаційної мережі (далі – НТМ), що здійснюється

Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України, ВС у кожному касаційному суді виділені приміщення для розміщення телекомунікаційних вузлів НТМ. У разі побудови НТМ, проблему створення захищених технічних приміщень та ліній зв'язку буде вирішено, що дасть можливість будувати КСЗІ ВС.

Виконання зазначених вище робіт у повному обсязі може бути розпочато після впровадження ЄСІТС. Організаційне та фінансове забезпечення функціонування ЄСІТС здійснює ДСА, технічний супровід та підтримку працездатності ЄСІТС забезпечує адміністратор ЄСІТС – ДП «ІСС», що належить до сфери управління ДСА.

З огляду на відсутність ЄСІТС, ВС неможливо передбачити необхідні проектні та технічні рішення щодо інтеграції ІТС ВС до ЄСІТС та сумісності систем захисту інформації.

Крім цього, створення КСЗІ ВС значно ускладнене такими **обставинами:**

- Касаційний адміністративний, Касаційний господарський, Касаційний кримінальний та Касаційний цивільний суди, Велика Палата розміщені в 9 будівлях у різних районах міста, не мають окремо побудованих КСЗІ та не поєднані захищеними лініями зв'язку. Цю проблему може бути вирішено шляхом розміщення Верховного Суду в одному комплексі адміністративних будинків;

- адміністративні будівлі ВС разом з лініями зв'язку, передачі даних, серверними та технічними приміщеннями (по вул. П. Орлика, 8, 4, 4а у м. Києві) знаходяться у спільному користуванні ВС та ВСУ, що ліквідується. Терміни завершення ліквідації спрогнозувати неможливо.

ВСУ не забезпечено передачі комп'ютерної техніки, що призвело до необхідності придбання ВС такої техніки протягом 2018 та 9 місяців 2019 року.

ВС у 2018 році непродуктивно використано на модернізацію (доопрацювання) АСД ВС кошти у сумі 4 815,0 тис. грн, оскільки вказаний програмний продукт впроваджено тимчасово.

КСЗІ ВС у порушення вимог статті 8 Закону України від 05.07.1994 № 80/94-ВР «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» не створено через об'єктивні обставини – невпровадження ЄСІТС та розміщення суддів і працівників апарату ВС у 9 будівлях в різних районах міста, що не мають окремо побудованих КСЗІ та не поєднані захищеними лініями зв'язку.

Оцінка дотримання законодавства у ході проведення закупівель товарів, робіт та послуг

Відповідно до положень Закону України від 25.12.2015 № 922 «Про публічні закупівлі» (далі – Закон № 922) наказом ВС від 18.12.2017 № 6-ОД затверджено склад та положення про тендерний комітет.

Протягом 2018–9 місяців 2019 року тендерним комітетом ВС проведено 91³⁶ тендерну процедуру закупівлі товарів/робіт/послуг, з них визнані такими, що відбулись, – 71³⁷, з яких 47 (або 66,2 відс.) – за процедурою відкритих торгів.

За результатами проведених процедур закупівель укладено 78³⁸ договорів, на підставі яких протягом зазначеного періоду фактично сплачено 348 099,8 тис. грн (282 501,2 тис. грн – 2018 рік; 65 598,6 тис. грн – 9 місяців 2019 року).

Довідково. Різниця між кількістю процедур, які були визнані такими, що відбулись, та кількістю укладених договорів пояснюється тим, що в окремих випадках за результатами однієї процедури відкритих торгів укладалось декілька договорів через проведення процедур за лотами.

Аудитом встановлено, що протягом 2018–9 місяців 2019 років всі процедури закупівель проведено відповідно до затверджених річних планів закупівель ВС (зі змінами).

Під час оцінки впливу проведених закупівель на економію бюджетних коштів встановлено, що завдяки використанню тендерним комітетом ВС системи електронних закупівель (процедур відкритих торгів) при придбанні запланованих обсягів товарів/робіт/послуг зекономлено 55 358,4 тис. грн (36 057,7 тис. грн у 2018 році; 19 300,7 тис. грн за I–III квартали 2019 року).

Аналізом виконання господарських договорів встановлено окремий випадок недотримання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 04.04.2001 № 332 «Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп'ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного бюджету» (далі – постанова № 332): у липні 2018 року тендерний комітет ВС розпочав із застосуванням процедури відкритих торгів закупівлю персональних комп'ютерів (далі – ПК) та ноутбуків³⁹ (ДК 021:2015: 30210000-4 — Машини для обробки даних (апаратна частина)), а також закупівлю операційної системи Windows WinPro 10 SNGL OLP NL Legalization GetGenuine⁴⁰ (ДК 021:2015: 48620000-0 — Операційні системи).

За результатами проведених торгів ВС укладено договори від 21.08.2018: за № 181-18 на загальну суму 3 599,3 тис. грн, предметом якого були, зокрема, **182 ПК вартістю 19,4 тис. грн за 1 одиницю**, № 182-18 на загальну суму 1 438,5 тис. грн, предметом якого були 315 ліцензій на операційну систему Windows **вартістю 4,6 тис. грн за 1 одиницю**⁴¹.

³⁶ 49 процедур у 2018 році; 42 – протягом 9 місяців 2019 року.

³⁷ 42 процедури у 2018 році; 29 – протягом 9 місяців 2019 року.

³⁸ 45 договорів у 2018 році та 33 – протягом 9 місяців 2019 року.

³⁹ <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-07-13-000789-b>

⁴⁰ <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-07-23-001812-b>

⁴¹ Договори від 21.08.2018 № 181-18 та № 182-18 з боку ВС підписані виконуючим обов'язки керівника апарату Пляс Н. П.

Аудитом засвідчено, що на придбанні за договором № 181-18 ПК Lenovo V530-24ICB АІО в подальшому встановлено операційну систему Windows WinPro, отриману за договором № 182-18.

Отже, вартість ПК з операційною системою Windows становила **24,0 тис. грн**: 19,4 тис. грн – вартість ПК та 4,6 тис. грн – вартість операційної системи.

Водночас **відповідно до постанови № 332** гранична сума витрат на придбання ПК (системний блок, монітор, клавіатура, маніпулятор “миша”, операційна система) на дату укладання договорів № 181-18 та № 182-18 становила **23,0 тис. гривень**.

Таким чином, при одночасному придбанні у 2018 році Верховним Судом персональних комп’ютерів та операційних систем до них в результаті порушення вимог постанови № 332 неекономно використано 182,0 тис. гривень.

ВИСНОВКИ

1. Результати аудиту засвідчили, що виділені з державного бюджету протягом 2018–9 місяців 2019 року асигнування за бюджетною програмою КПКВК 0551010 «Здійснення правосуддя Верховним Судом» (2 734 886,1 тис. грн) забезпечили потребу у фінансових ресурсах для виконання ВС визначених законодавством повноважень.

Водночас внаслідок незалежних від ВС причин (особливий конституційний порядок призначення та звільнення суддів, гальмування працівниками ВСУ процесів ліквідації) не виконано за цією бюджетною програмою у 2018 році заходів напряму використання бюджетних коштів «Забезпечення ліквідації Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України та державних підприємств, які обслуговували ці суди».

Кошти у сумі 164 841,4 тис. грн витрачено непродуктивно, оскільки фактичного результату – завершення ліквідації судів та державних підприємств, не досягнуто. Існують також реальні ризики непродуктивного використання і у 2019 році коштів (93 441,8 тис. грн) за цим же напрямом використання бюджетних коштів бюджетної програми за КПКВК 0551010.

Довготривала процедура ліквідації судів гальмує судову реформу та спричиняє значне фінансове навантаження на державний бюджет, створюючи надлишкові та непродуктивні витрати, зокрема, на виплату суддівської винагороди суддям, що фактично не здійснюють правосуддя (82 337,2 тис. грн), на оплату праці помічників цих суддів, які не виконують своїх обов’язків (13 390,2 тис. грн), та відповідних працівників апаратів судів, що ліквідовуються. Зменшення максимальної чисельності суддів ВС до 100 (при фактичній чисельності 192 судді) відповідно до Закону № 193 створює ризики непродуктивного використання бюджетних коштів у подальшому.

2. Недотримання керівництвом ВСУ та ліквідаційною комісією ВСУ вимог розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 № 841-р «Про закріплення державного майна за Верховним Судом» щодо передачі матеріальних цінностей до ВС зумовлює ризики неналежного збереження майна та витрачання значних ресурсів для відновлення і повернення необоротних активів в експлуатацію.

Як засвідчено аудитом, не переданий від ВСУ 71 транспортний засіб знаходиться в незадовільному стані, протягом тривалого часу не експлуатується та через відсутність номерних знаків, ключів і документів не може використовуватись ВС за призначенням.

ВСУ не забезпечено передачі комп'ютерної техніки, що призвело до необхідності її придбання ВС протягом 2018 та 9 місяців 2019 року. Тільки на закупівлю засобів інформатизації ВС у 2018 році використано 26,0 млн грн, оскільки ВСУ не передано закуплені для ВС у грудні 2017 року матеріальні цінності на 26,3 млн гривень.

3. Загалом з 54 результативних показників бюджетної програми за КПКВК 0551010 за 2018 рік повністю належно не виконано 44 (або 82 відсотки затверджених).

Зокрема, через неукомплектованість суддівського корпусу в 2018 році результативний показник якості «Частка розглянутих Верховним Судом справ і матеріалів у їх загальній кількості» виконано на 55,2 відс., що призвело до накопичення нерозглянутих матеріалів, збільшення терміну їх розгляду та додаткового навантаження на суддів, на 01.10.2019 залишок нерозглянутих процесуальних звернень та справ становив 60 464.

Методики ДСА щодо визначення судового навантаження є недосконалими, у зв'язку зі змінами законодавства – застарілими. Як наслідок, у судовій системі не вироблено єдиного підходу до визначення навантаження на суддів з урахуванням спеціалізації. Необхідно запровадити повноцінний уніфікований облік судового навантаження для судів всіх інстанцій та юрисдикцій.

4. Аналіз нормативно-правового та організаційного забезпечення повноважень засвідчив, що ВС створено відповідно до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402, суддів призначено на посади за результатами конкурсу, проведеного згідно з цим Законом.

Разом з тим розпочаті відповідно до законодавства процеси ліквідації ВСУ, ВАСУ, ВГСУ та ВССУ не можуть бути завершені через невирішення питання переведення чи звільнення 58 суддів судів, що ліквідовуються, за умови забезпечення їх незалежності та конституційних прав, що віднесено до повноважень ВККСУ та ВРП.

5. Внаслідок недотримання нормативно-правових актів, невжиття дієвих заходів щодо ефективного управління коштами, ВС допущено окремі факти неекономного, непродуктивного та з порушенням законодавства використання коштів і майна в загальній сумі 29 371,3 тис. грн, з них:

– 17 989,0 тис. грн – повернення ВС у 2018 році частини відкритих асигнувань до державного бюджету через недоліки при плануванні ВСУ

бюджетних асигнувань;

– 4 815,0 тис. грн – непродуктивне використання у 2018 році коштів на модернізацію (доопрацювання) АСД ВС, оскільки вказаний програмний продукт впроваджено тимчасово;

– 5501,1 тис. грн – неекономне використання коштів внаслідок ухвалення керівництвом ВС неефективних управлінських рішень щодо збільшення штату водіїв ДП «ДЕО» з урахуванням запланованої передачі транспортних засобів від ВСУ, яка фактично не відбулась;

– 747,2 тис. грн – непродуктивне використання бюджетних коштів на закупівлю комп'ютерного обладнання, яке тривалий час не використовується;

– 182,0 тис. грн – неекономне використання бюджетних коштів на придбання комп'ютерної техніки внаслідок недотримання вимог постанови № 332;

– 127,5 тис. грн – проведення видатків не за відповідним кодом економічної класифікації внаслідок недотримання вимог Інструкції № 333;

– 9,5 тис. грн – завищення вартості ремонтних робіт.

6. Встановлено факти невжиття судами, що ліквідовуються, заходів щодо своєчасного стягнення дебіторської заборгованості, переданої на облік ВС, та втрати контролю ВС за цим питанням. Відповідно, існують ризики нанесення збитків державі на суму 3 039,9 тис. гривень.

7. Аудитом встановлено, що головним розпорядником бюджетних коштів під час розгляду проектів кошторисів розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня на 2018 рік всупереч вимогам пункту 29 Порядку № 228 допущено прийняття в кошторисах сум, не підтверджених економічними обґрунтуваннями, та помісячного розподілу обсягів бюджетних асигнувань без урахування термінів проведення окремих заходів і можливості здійснення відповідних видатків бюджету протягом бюджетного періоду.

8. Складський облік ВС потребує вдосконалення. Програмний комплекс IS-PRO, який застосовується в бухгалтерському обліку ВС, передбачає модуль складського обліку, який на сьогодні не використовується матеріально відповідальними особами.

Склади розміщені в пристосованих приміщеннях (кабінетах). Водночас логістика у частині територіального розміщення, видачі цінностей, оперативності отримання інформації щодо залишків на центральному складі потребує удосконалення.

9. Проведені ВС електронні закупівлі позитивно вплинули на економію бюджетних коштів. У результаті застосування протягом 2018–9 місяців 2019 року процедур відкритих торгів при придбанні запланованих обсягів товарів/робіт/послуг зекономлено 55 358,4 тис. гривень.

10. Аналіз стану забезпечення приміщеннями суддів та працівників апарату ВС засвідчив наявність резерву приміщень за умови завершення реставраційних робіт в адмінбудівлі на проспекті Повітрофлотському, 28, та реконструкції будівлі на вул. Московській, 8. Водночас є сумнівною доцільність виділення бюджетних коштів на утримання об'єкта та подальше будівництво приміщень на перетині бульвару Дружби Народів та вулиці Старонаводницької у Печерському районі м. Києва. Необхідно вжити невідкладних заходів для

завершення консервації цього об'єкта з метою попередження екологічної катастрофи.

11. У порушення вимог статті 8 Закону України від 05.07.1994 № 80 «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» КСЗІ ВС не створено через об'єктивні обставини – невпровадження ЄСІТС, розміщення суддів і працівників апарату ВС в 9 будівлях у різних районах міста, які не мають окремо побудованих КСЗІ та не поєднані захищеними лініями зв'язку.

12. Аналіз ефективності впровадження заходів з енергозбереження на підставі натуральних показників і зменшення витрат на комунальні послуги та енергоносії не здійснювався.

13. Наказами ВС затверджено ліміти використання канцелярських товарів відповідно до постанови № 710, хоча до Переліку органів державної влади, що використовують кошти державного бюджету, які мають затверджувати заходи щодо ефективного та раціонального використання бюджетних коштів, ВС не включено.

14. Питання функціонування системи внутрішнього контролю та облікової політики врегульовані локальними нормативними актами ВС. Керівництву забезпечується надання неупередженої та оперативної інформації для подальшого прийняття відповідних управлінських рішень.

Разом з тим ідентифікації та оцінки ризиків у діяльності структурних підрозділів ВС суб'єктами внутрішнього контролю не проведено.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності Верховного Суду поінформувати **Верховну Раду України**.

2. Надіслати відомості у формі рішення Рахункової палати **Кабінетові Міністрів України** з пропозицією внести зміни до постанови № 710 у частині поширення її дії на Верховний Суд.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту надіслати **Верховному Суду** та рекомендувати:

– під час розгляду проєктів кошторисів розпорядників нижчого рівня дотримуватися вимог Порядку № 228 щодо включення видатків, підтверджених економічними обґрунтуваннями;

– з метою уникнення нанесення збитків державі вжити заходів щодо стягнення або списання дебіторської заборгованості на суму 3 024,4 тис. грн;

– запровадити здійснення аналізу та контролю за затвердженими заходами з енергозбереження на підставі натуральних показників;

– забезпечити дотримання вимог Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» шляхом створення КСЗІ ВС;

– з метою забезпечення продуктивного використання бюджетних коштів до часу запровадження ЄСІТС спільно з ДСА вивчити можливість використання уніфікованого програмного забезпечення для автоматизації процесів документообігу та запровадження повноцінного уніфікованого обліку судового навантаження для судів всіх інстанцій та юрисдикцій;

– при складанні штатного розпису дотримуватись законодавчо визначених нормативів штатної чисельності працівників;

– під час планування та здійснення видатків суворо дотримуватись вимог Інструкції № 333;

– удосконалити складський облік у частині доступу до програмного комплексу IS-PRO матеріально відповідальних осіб з можливістю внесення відомостей про рух товарно-матеріальних цінностей;

– для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів посилити контроль при плануванні та здійсненні видатків на придбання комп'ютерного обладнання;

– з метою вдосконалення внутрішнього контролю провести ідентифікацію та оцінку ризиків у діяльності структурних підрозділів суб'єктами внутрішнього контролю.

4. Про результати аудиту поінформувати ліквідаційну комісію Верховного Суду України та рекомендувати:

– з метою недопущення неефективних витрат з державного бюджету прискорити вирішення питань, пов'язаних зі звільненням (переведенням) працівників, які не здійснюють обов'язки помічників суддів;

– провести річну інвентаризацію та за її результатами забезпечити передання державного майна Верховного Суду відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.12.2017 № 841-р.

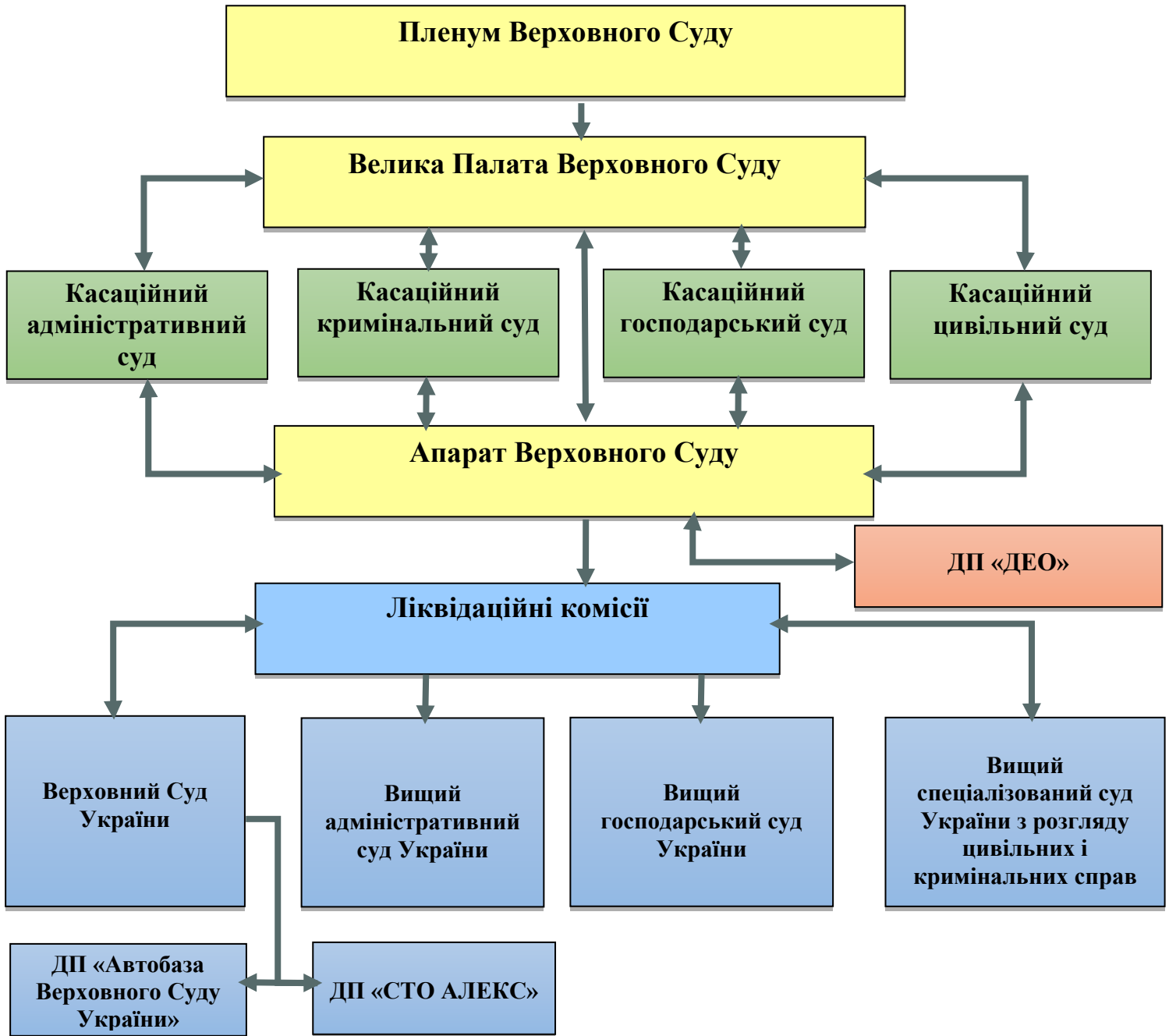
5. Про результати аудиту поінформувати Вищу кваліфікаційну комісію суддів України та запропонувати розглянути питання про рекомендування для переведення без конкурсу на посади суддів до інших судів, зокрема апеляційних, суддів ліквідованих судів.

6. Про результати аудиту поінформувати Державну судову адміністрацію України та запропонувати запровадити повноцінний уніфікований облік судового навантаження для судів всіх інстанцій та юрисдикцій з розробленням відповідних методик.

Член Рахункової палати

О. С. Яременко

Структура організаційно-управлінської побудови Верховного Суду

ОПИС

ризиків та їх можливих наслідків, ідентифікованих під час аудиту ефективності використання бюджетних коштів на забезпечення діяльності Верховного Суду

№ з/п	Ідентифікований ризик	Наслідок	Пріоритет
1	2	3	4
1.	Надання необґрунтованих пропозицій до бюджетного запиту	викривлення потреби у бюджетних коштах, що не дає можливості головному розпоряднику визначити першочергові напрями їх використання; відволікання фінансових ресурсів	середній
2.	Затвердження у кошторисах видатків, необґрунтованих розрахунками (без економічних обґрунтувань та урахування реальної потреби)	недотримання принципів оптимізації витрат, у тому числі шляхом концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках діяльності; неефективне використання коштів	середній
3.	Втрата контролю за обсягами виконаних робіт та послуг	завищення вартості робіт; незаконне використання коштів державного бюджету	високий
4.	Недостатній контроль за якістю планування видатків та управлінням бюджетними коштами	відволікання бюджетних коштів; неефективне управління бюджетними коштами	високий
5.	Невжиття заходів щодо своєчасного стягнення дебіторської заборгованості	втрата строків позову та боржника в зобов'язанні; нанесення збитків державі	високий
6.	Невідповідність приміщень судів санітарним нормам	недосягнення результату із забезпечення належних умов для правосуддя; неякісне та несвоєчасне виконання службових обов'язків	середній
7.	Недотримання встановлених нормативів щодо чисельності, неуккомплектованість штатних посад	додаткове навантаження на суддів та працівників апаратів; неякісне та несвоєчасне виконання повноважень та службових обов'язків; накопичення нерозглянутих справ, збільшення термінів їх розгляду, що викликає соціальну напругу і недовіру до суду	високий
8.	Використання бюджетних коштів з недотриманням чинних порядків та інструкцій	порушення бюджетного законодавства	середній

Продовження додатка 2

1	2	3	4
9.	Відсутність уніфікованого обліку навантаження на суддів	перевантаження суддів, що впливає на якість та своєчасність виконання повноважень, викликає соціальну напругу і спричиняє недовіру до суду	високий
10.	Невикористання та невведення тривалий час в експлуатацію комп'ютерного обладнання	непродуктивне використання бюджетних коштів	середній
11.	Несвоєчасне отримання державного майна, матеріальних цінностей від ліквідаційних комісій судів, що ліквідовуються в оперативне управління ВС	втрата матеріальних цінностей; незабезпечення належних умов для правосуддя	високий
12.	Відсутність у програмному комплексі IS-PRO складського модуля	незабезпечення належних умов для оперативного отримання інформації про залишки на центральному складі матеріальних цінностей	високий
13.	Затвердження штатних одиниць ДП «ДЕО» понад потребу	неекономне та непродуктивне використання бюджетних коштів	
14.	Виділення капітальних трансфертів ДП «ДЕО» на самостійне придбання автомобільної техніки	втрата державного майна у випадку передачі ДП «ДЕО» до сфери управління іншого органу управління	середній